8259

Bibl. Jag.

III

Liber primus.
I.

8259

Pauslicki III O.

Philosophica

Franciscus Breithopf

Romae 6 Novembris 1856.

Proœmium.

Studium philosophiae aggressuri, studium sane gravissimum sed etiam jucundissimum, non alio omine id faciemus, optimi ac carissimi, nisi Ejus nomine invocato, qui summa est Veritas, summa Ratio, summa proinde Sapientia.

Et jure quidem merito. Nam philosophia definitur studium sapientiae. Quomodo igitur sapientiae studebimus, nisi sapientiam ipsam ~~praecognitam~~ proinde habeamus. Sapientiam inquam ipsam – non enim vana est vox sapientiae, non umbra ulla, non sine re phantasma. Avertat nos Deus ab h. m. delirio, avertat ab huj: m. philosophia, ut sapientiam abstractum quidquam dicamus, aliquid purum et putum formale, quod nisi in mente humana alicis non existit: absit ut h. m. idolum in ara collocemus, et sacrilega eidem offeramus incensa. Absit id omnino a nobis. Sapientia est vere et existit et vivit, immo vero, si quid tandem est, haec certe est, si quid existit, haec quam maxime, si quid est verum, haec est veritas ipsa. Sapientia et cognoscit et videt et audit, ipsa et agit et creat et gubernat, ipsa et illuminat et loquitur et docet; et haec omnia ut sacro edicam eloquio: „ Sapientia a Domino Deo est, et cum illo fuit semper, et est ante aevum." /Eccl: I. 1./ in illa est spiritus intelligentiae, sanctus, unicus, multiplex, subtilis, disertus, mobilis, incoinquinatus, certus, suavis, amans, bonum, acutus, quum nihil vetat, benefaciens, humanus, benignus, stabilis, certus, securus, omnem habens virtutem, omnia prospiciens et qui capiat omnes spiritus, intelligibilis, mundus, subtilis, omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia, attingit enim ubique propter suam munditiam /puritatem/. Vapor est enim virtutis Dei, et emanatio quaedam est claritatis omnipotentis Dei sincera, et ideo nihil inquinatum in ea incurrit, candor est enim lucis aeternae, et speculum sine macula Dei majestatis, et imago bonitatis illius /Sap: VII, 22–26"/. Haec omnia sapientia est, sed non hic finem habent laudes et praeconia ejus. Nam solum est, sed et agit: „ Cum sit una, omnia potest /ibid/ VII, 27/ omnium est artifex /VII, 21./ et in se permanens omnia innovat /VII, 27/ attingit a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suaviter /VII, 1./ et non solum agit ipsa et creat et gubernat, sed et scit omnia et alios docet: „ doctrix enim est disciplinae Dei et electrix operum illius /VIII, 4/ scit praeterita et de futuris aestimat, scit versutias sermonum, et dissolutiones argumentorum, signa et monstra scit antequam fiant, et eventus temporum et saeculorum /VIII, 8/ prudentiam docet et justitiam et virtutem /VIII, 7/. Et non jam secreto aeque in aures sed palam, sed coram omnibus: „ Nunquid non sapientia clamitat ....

dat vocem suam? in summis excelsisque verticibus, supra viam, juxta portas civitatis, in ipsis foribus loquitur dicens: O viri, ad vos clamito, et vox mea ad filios hominum .... Audite, quoniam de rebus magnis locuturus sum, et aperientur labia mea, ut recta prædicent. Veritatem meditabitur guttur meum, meum est consilium et æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo ..... meum sunt divitiæ et gloria, opes superbæ et justitia .... in viis justitiæ ambulo in medio semitarum judicii, ut ditem diligentes me et thesauros eorum repleam. / Prov: VIII, 1–19 /; Nunc ergo, filii audite me .... audite disciplinam et estote sapientes / ib: 32, 33 ÷ /—

Carissimi, hæc omnia sapientiæ est. Quæ sapientia cum talis ac tanta sit, attendite, quæso, quantam etiam nobis fructum præbeat, quantum afferat bonum. — Sapientia, inquit filiis suis vitam inspirat, et suscipit inquirentes sese præibit in via justitiæ / Eccl. IV, 12 / .... qui tenuerint illam, vitam hæreditabunt / IV, 14 / qui intuetur illam, permanebit confidens, si credideris ei hæreditabit illam— / IV, 16, 17 / et ipsa firmabit illum, et denudabit abscondita sua illi, et thesaurizabit super illum scientiam et intellectum justitiæ / IV, 20, 21 /. Beati, qui custodiunt vias meas, "clamat ipsa, " beatus homo, qui audit me et qui vigilat ad fores meas quotidie et observat ad postes ostii mei " / Prov: VIII, 32, 34, / Ego diligentes me diligo et qui mane vigilant ad me, invenient me / VIII, 17 /. qui me invenerit, inveniet vitam et hauriet salutem a Domino / VIII, 35 /—

O carissimi, hanc imaginem sapientiæ si fido oculo intueamur, quis ille tandem quisque est, quin eam suscipiat, quin teneatur sancta veverentia, quin perfundatur sancta lætitia, quin prorumpat in immensum desiderium, quin efferveseat in ardentem amorem et eam teneat ut diligat, ut amplectatur, ut possideat? Quis non cum sapiente attollat vocem et clamet: « Super salutem et speciem dilexi eam proposui pro luce habere illam / Sap: VII, 10, / et proposui illam regnis et sedibus, et divitiis nihil esse dixi in comparatione illius, nec comparavi illi lapidem pretiosum, quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua, et tanquam lutum æstimabitur argentum in conspectu illius — / VII, 8, 9. / Hanc amavi et exquisivi a juventute mea, et quæsivi sponsam eam mihi assumere et amator factus sum formæ illius / VIII, 16 / Intrans in domum meam conquiescam cum illa / VIII, 16 /

O beatam quietem! Quis eam et intelliget, quis edisseret? Hæc est ultima intima, secreta, amœnissima, sacratissima aula, imo ipsa illa mystica sedes, thronus ille plane divinus, ad quem post omnes labores, aerumnas, bella, victorias omnia devorantia rerum perducit tandem sapientem sapientia, et collocat eum ibi in æternum. Quis nostrum potis est hodie adeo sublimem finem intueri? Sane, in ipso tantum limine sapientiæ hodie consistimus, ad fores ejus pulsamus, docet modestos nos esse. Sat erit hodie, si ex hoc limine salutaverimus sapientiæ templum, et adoremus illam

divinitatem, quæ in ejus sanctuario residet. Sat erit, si mentes ad ipsam erigamus, ipsique supplicemus, enixe, ut in nos ad suum studium procinctos hilarem vultum convertat, ut nos tueatur, illustret, foveat, et ad se tandem felicissime perducat.

Verum enim vero, restene hæc omnia præfati sumus et studium philosophiæ adhærentes consultene fecimus, dum illam sapientiam e limine salutaverimus, quæ vera quæ summa, quæ divina sapientia est? Nonne potius hæc sapientia Theologicæ est possessio, ipsius hereditas ac gloria? Non improbe quidem de hoc dubitari posset; sed nos nihil tale veremur. Neque enim veremur omnino affirmare et prorsus asseverare eandem esse sapientiam, quæ et theologicæ et philosophiæ occupet regnum. Non dividitur sapientia, non scinditur, non secatur in partes. una est, una regnat, una imperat. Sint licet diversæ provinciæ, manet nihilominus unum tandem regnum, sint diversa ministeria, unum est imperium, sint servi et cultores quam plurimi, una tantum est eorum regina. Si quod igitur discrimen inveniatur philosophiam inter et theologiam, omne discrimen est ex parte disciplinarum, non est parte sapientiæ. Nimirum alio modo philosophia et alio modo theologia dem sapientiæ servitium suum exhibet, alio aliud studium in eandem confert. At nihil omnino vetat, imo omnia suadent, omnia subent ut eadem industria, eadem diligentia, eadem alacritate ac zelo utraque disciplina in suum studium incumbat, ut suæ patronæ famuletur.

Recte igitur et consulte omnino ipsam salutavimus, ipsam invocavimus in hoc exordio operæ nostræ. Restat tamen, ut diligentius scisciteamur, quæ tandem sit relatio inter philosophiam et theologiam, scilicet, quæ earum concordia, quod discrimen? Id est assequamur accuratius prius erit perscrutanda est natura ipsa et definitio philosophiæ.

Ipsum philosophiæ nomen quod, ut probe nostis, a duabus græcis vocibus derivatur, quarum altera φιλεῖν sive amo, altera σοφία, sive sapientia dicitur, ipsum hoc nomen studium sapientiæ sanat, uti jam innuimus. Hæc est prima ac generica philosophiæ definitio. – Sed statim advertamus, quid in hac ipsa definitione jam contineatur.

Quæ scilicet res nobis occurrunt, quarum altera est studium sapientiæ et altera. Sed hæc duo rursum alia duo supponunt omnino. Studium nempe supponit id, in quo, ex quo et per quod ipsum efficitur, quæ certe est ratio. Sapientia autem si ad originem suam reducatur, et ad simplicem enunciationem, idem erit ac veritas seu verum.

Igitur ad philosophiam conficiendam, duo termini requiruntur: ex una parte verum ex altera vero ratio.

Porro idem omnino requiritur et ad theologiam constituendam. Et in hoc quidem sita est concordia utriusque disciplinæ. Imo hæc concordia ulterius etiam progreditur.

Et sane si ulterius progrediamur, necesse est sciscitari, quid sit verum et rursum

quid sit ratio? Ad hoc respondendum est primo et generica, quod verum est id quod cognoscitur et ratio est id quod cognoscit.

Sed si ex hac generica responsione aliquid propius definire velimus, profecto statuendum nobis erit quod

1° Non cognoscitur nisi
   a, quod est et
   b, quod aliquo modo se revelat,
2° Non cognoscit nisi
   a, quod aliquo modo comprehendit et reflectit illud esse manifestatum
   b, in quantum se revelat. x

x Unde:
1° Verum est id quod est et quod se manifestat, relate ad cognitionem
2° Ratio est id quod eius modo comprehendit et in se reflectit illud esse manifestatum.

Haec definitio veri et rationis simplicissima est et omnino praesupponenda, antequam ad philosophiae ipsius studium accedamus. Nam ut in ceteris disciplinis aliqua sunt quae necessario disciplinam anteverstunt et tamquam prima elementa in eam admittuntur, ita sane et in philosophia procedendum est. Esto nobis clarius postea haec elementa ipsa apparebunt, clarius et ratio et verum nobis innotescet, nunc tamen prorsus ita ingenue admittenda sunt nec aliter initium ullum studii nostri inveniri posset. At vero haec ultima veri et rationis definitio est et ipsa communis philosophiae perinde ac theologiae. Et hucusque plane concordia utriusque procedit. Ex hoc autem dividuntur. Manifestatio enim sive revelatio veri duplex supponitur: altera ordinaria et naturalis, altera extraordinaria et supernaturalis. Ex eo autem, quod revelatio dupliciter se revelat, sequitur etiam quod ratio dupliciter ~~se revelat~~ apprehendat et in se reflectat illud idem verum.

Unde haec consequuntur:

1° Philosophia tractat verum apprehensum per rationem modo simplicis cognitionis naturalis, id est per scientiam.

2° Theologia vero tractat verum apprehensum per rationem modo cognitionis supernaturalis, id est per fidem.

Et hoc est discrimen inter utramque disciplinam.

Jam vero ad philosophiam nunc omnino nos convertentes, exhibeamus opus est et expendamus potiora ejus momenta, in quibus omnis pendet. Sed haec materia sit alterius praelectionis.

Hodie vero sicuti proficiscentes a Deo, qui summa sapientia est, et ad quam ituri sumus, recte sanus exorti ut iter bene instituamus, ita jam in via constituti ad ipsum Deum confugimus, ut hanc eandem vitam tuto percurramus et absolvamus feliciter. Nam neque vos latet profecto, neque vos latere volo quam haec via periculosa sit et quanta opus sit vigilantia, prudentia, sollertia, maxime vero omnino auxilio ex alto ut in offenso pede perveniamus ad metam. Ingredimur plane magnum ac profundum Oceanum, ubi ingentes procellae et magna fluctuum commotio, ubi gur-

gites et scopuli sine numero ubi Scyllae et Charybdes quaqua versum; nec satis innumerae etiam inimicorum classes viam undequaque obstruunt, ad bellum paratae, insidiarum peritae, lucis et tenebris [illegible] patientes, errores et nocis amantes, quae prorsus omnia movent, nihilque intentatum et relinquunt, ut nos capiant, vinciant, obruant, jugulent. Cum his nobis quotidie tumultuosa congressio, cum his die noctuque singulare certamen, nec pace, nec quiete locus. Quomodo igitur curabimus ne animus demittatur, ne vires succumbant? O carissimi, est profecto lumen, solatium, spes, auxilium, virtus, quae nobis in via isthac, a summa illa sapientia benigne est ac provide concessa, ne periclitemur, ne pereamus. Est stella hujus maris, est domina hujus pelagi, est quietatrix harum procellarum, est inimica inimicorum horum, est debellatrix et triumphatrix totius eorum ferociae ac vesaniae, est illa ad quam cantat universa plebs ejus: Gaude Maria Virgo cunitas hereses tu sola interemisti in universo mundo. – Illa, inquam, quae Dei sapientiae fidelissima est imago et sedes et tabernaculum, quae non immerito vocari potest ipsa sapientia creata. „Ordinata ab aeterno, ex antiquis, antequam abyssos, ante terram et montes ejus, quae cum Deo erat, quando praeparabat coelos, cum eo cuncta componens et ludens coram eo omni tempore.„ / Prov: VIII / Illa, inquam, quam auditus miratur Ecclesia, quid de se ipsa dicat: „Ego, ait, ex ore Altissimi prodivi, primogenita, ante omnem creaturam, ego feci in coelis, ut oriretur lumen indeficiens, et sicut nebula tegi omnem terram. Gyrum coeli circumivi sola, et profundum abyssi penetravi et in fluctibus maris ambulavi et in omni terra steti, et in omni populo, et in omni gente primatum habui, et omnium excellentium et humilium colla virtute calcavi, et in his omnibus requiem quaesivi et in hereditate Domini morabor. / Eccl. XX IV 5– 11. / Illa igitur, inquam, quae talis ac tanta affecta est, quae talia ac tanta praestitit, ipsa id etiam curabit, ut nos similes efficiamur sapientiae quidem filii, sapientia prudentes, sapientia fortes, eadem duce, eadem gubernatrice, in omnibus Mariam sequentes, eodem quo et ipsa perveniemus, ad illam scilicet summam requiem, ubi beati in hereditate Domini morabimur, quae est sapientiae ultimus finis, et illa quam nitro respeximus initio, suprema et aeterna sedes.

O quam laeti tunc cum Maria et ipsi clamabimus. Tum praeveniet dicit mihi creator omnium, et qui creavit me, requievit in tabernaculo meo. / ibid. 12. /

O sane beatam quietem! Quietem sapientis in hereditate Domini, et quietem Domini in tabernaculo sapientis. O carissimi, hic esto felix finis studiorum nostrorum. Ac utinam faxit omnipotens et misericors Deus, ut hoc fine una semel omnes tandem potiamur.

Notio philosophiae.

Ex tradita philosophiae definitione apparet quod sit disciplina per quam ratio tradat verum a se apprehensum modo simplicis cognitionis: id est naturalis, ie, per scientiam.
Ratio est veluti speculum, verum autem veluti objectum, quod in ipso reflectitur.
Ad hanc igitur disciplinam rite condendam imprimis requiritur ut ratio ipsa ad amussim exploretur.
Quod eo vel magis faciendum est, quia ratio est huj: m. speculum, ut nisi in ipso et per ipsum nihil nobis de vero constare possit. Nisi ergo probe ratio perinoscatur et ejus vis nativa veri apprehendendi in tuto ponatur, nihil unquam de vero scire poterimus.

Supponendum quod postea probandum: rationem nihil ex se habere. Nam incipit postea successive augetur. Habet tamen formam (primordialem, seu potentialem) aliquam, seu legem innatam, juxta quam apprehendit et reflectit verum. Quae lex est necessaria? Ejus natura, ut verum (formam) illam capiat; falsum vero in ipsa non possit collocari, nisi vi et tum etiam male habetur, torqueturque. Namque ratio non nata errare.
Haec lex est fidejussor et satisdatio veritatis. In illa requiescit tota securitas.

Hinc sequitur: scientiam ipsius rationis et ejus legis ante omnia necessariam velati fundamentum esse universae philosophiae.
Disciplina, quae tradat de hac lege rationis Logica vocatur.
Haec est prima philosophiae pars.
Constituto ita instrumento veri ac forma ipsius veri in ratione / formula idealis / jam ipsum verum tractari potest.
Dici potest universam philosophiam in logica contineri, sed modo formali, scuti / si parva licet componere magnis / mundus in speculo continetur, sed modo representativo seu figurativo.
Est enim discrimen illud inter formam materialem et spiritualem.

Verum tripliciter summatur necesse est: Primo ut Simplex Esse secundo, ut verum; tertio. ut bonum.

1°. Simplex Esse est: Esse relate ad non Esse, ad nihilum.

2° Verum est: Esse relate ad existentiam vel ad suam formam /per quam etiam se manifestat/

3° Bonum est: Esse jam existens relate ad se ipsum, sive est aequatio existentiae cum essentiae, forma cum Ente.

Disciplina, quae tractat de simplici Esse quatenus se affirmat in oppositione ad nihilum est Ontologia seu scientia de Ente.

In hujus veritate ad struenda magnus nobis labor, nam errore opposito Hegel nunc primum in mundo locum tenet.

Disciplina, quae Esse apprehendit ut verum, i.e. relate ad ejus formam et existentiam ac de ipso agit, generali vocabulo dicta est Metaphysica.

Scilicet per oppositionem ad physicam quae prius tanquam pars philosophiae admittebatur. Philosophia naturalis per oppositionem ad rationalem. Verum est oppositum ad non formam, ad Ens sine forma. Notandum ad Metaphysicam: Quum verum sit Ens quatenus se affirmat relate ad suam formam, hic sequitur, tot esse objecta Metaphysicae, quot formae Entium, saltem ad genera sua revocatorum. Sed imprimis opponuntur sibi e diametro: Ens absolutum et Ens relativum. Hinc in duas imprimis partes dividetur Metaphysica.

Ea pars Metaphysicae quae hunc in modum tractat de summo Ente scilicet de Ente absoluto, i.e. de Deo optimo maximo ab ipso vocatur: Theodicea.

Extra Deum plura sunt objecta, jam relativa omnia, quae tamen vel rationalia vel irrationalibus sunt.

Ea pars, quae de mundo quae de ejus rerumque omnium natura, ac generali conditione et lege disputat Cosmologica nomine insignitur.

Hic revocandae physica sed et mathematica et quae ex utriusque conjunctione nascuntur: astronomia optica, mechanica, ceteraeque hujus disciplinae. Certe physica dat materiam, mathematica formam. Hic multum est dicendum, saltem praecavendum contra philosophiam naturae recentiorum, quod tamen ad alium locum deferimus.

Quae de rationali Ente seu potius de homine refert, ea Metaphysicae pars minus recte Psychologicae rectius omnino Anthropologicae titulum. ~~sibi usurpat.~~

De universo enim homine agit, uti est compositus ex anima et corpore. Ea quae in sola animae natura ejusque operationibus versari consuevit disciplina recte Psychologia nuncupatur. Illa autem quae corpus considerat et illud utique vivens physiologia appellatur, cui ceterae adjungendae sunt medicinae partes.

Nunc vero ea disciplina venit, quae Ens considerat ut Bonum, haec est tertia pars totius disciplinae de Ente, quarto vero et ultima universae philosophiae; haec generali Ethicae seu Philosophia moralis vocabulo distinguitur.

Bonum est Ens, quod consummavit suam existentiam, quod explevit suam formam, vulgari verbo: quod adeptum est suum finem. De Ente absoluto sic loquendum est. Nam ejus forma ignota nobis nisi eam revelet ipsam. Conjectari aliquid potest, nihil certe sciri. De homine solum disserendum. Forma ejus ultima / ultimus finis / illa, quam Deus praeposuit tenet. In ipso Ente esse sunt facultates, quae illud formae illi conformantes, tandem in eam transformant. Hinc ex parte Dei finis et praecepta / requisita / ex parte hominis facultates et labor. Sed haec praecepta et hic labor bifariam considerandus: initus est exterius et quidem ratione sola.

Ea philosophiae moralis pars, quae rem tractat ex parte hominis et ejus facultatum relate ad Bonum proprie Ethicae nomen sibi vindicat.

Ubi tamen notandum est, philosophiam ipsum bonum tractare ati verum potius, quam ati bonum. Ipsa tantum leges ejus proponit, explicat, monstrat, sed nihil eas nosse juvabit, nisi alia disciplina adjutrice ipsum bonum possideamus ac teneamus. Philosophia enim verum cum monstrat, tum dat et quamquam monstrat, non dat bonum; quod si dat, dat tantum ut verum.

Veri scientiam igitur est, quod diximus et definivimus: Objectum philosophiae esse verum et solum quidem verum. — Unde ii, qui definiunt: Scientia veri et boni assequendi, fallantur. Verum assequitur, non assequitur bonum philosophia, nisi ex ea parte, qua est verum. Disciplina, qua bonum assequi possumus, est Ascetica, quae peragitur non ratione sed voluntate / quamvis non sine ratione / non cognitione sed actu. Nobilissima est imo ista disciplina, quae proprie sapientia vocatur. Si philosophia, si scientia tradi potest, ad sapientiam commoneri solum quisque potest, nam dari sapientia non potuerit.

Ea autem pars ejus, quae rem considerat ex parte finis assequendi et praeceptorum quae hominem ligant maxime ejusdem vita in societate etiam moderanda proponitur haec pars disciplinam juris privati et juris publici constituit.

Logica.

Proœmium.

§1.

1, Logicam varii varie definiunt. Alii artem inveniendae veritatis et certitudinis acquirendae. Alii scientiam legum cogitandi, vel etiam scientiam demonstrandi et ratiocinandi - alii facultatem recte ratiocinandi, formulasque veri apprehendi, sive etiam facultatem, seu scientiam, qua mens in exqui-

rentâ veritate dirigitur - alii et hi recentiores / Hegel /. scientiam puram ideae - aliter demum alii atque alii.

Notanda præclara Ciceronis descriptio:

"Ea est scientia, quae per omnes sapientiae manat et funditur, quae rem definit, genera dispertit, sequentia adjungit, perfecta concludit, vera et falsa dijudicat." / Tusc. quest V /. Quorum verborum ultima solum in pejus notanda sunt.

Nobis Logica est simpliciter: Scientia rationis, quod et ipsum vocabulum sonat rationis utique et cogitantis et ratiocinantis, et verum apprehendentis, imo etiam in formam veri transeuntis, et ita se perficientis, quae omnia hac una voce scientiae rationis rati sumus exprimere.

De illis Logicae definitionibus res eo fit clarior - non potest Logica definiri:

Ars inveniendae veritatis et certitudinis requirendae / eorum veritas apprehenditur, non invenitur, et deinde prius requiritur instrumentum, quod non agimus de ratione quadam mortua vel non nata - neque hoc definitur Logica ut scientia legum cogitandi vel legum ratiocinandi, nam et naturam et finem rationis manifestat praeterea. Denique non est Logica simpliciter facultas, sed omnino aliquid actus:

Quod definit Hegel Logicam esse scientiam puram Ideae, seu universim Ideae, id recte dici posset, si Idea tanquam forma Entis tractaretur. Nam forma Entis, quum sit idem ac verum ipsam rationem informat. Atqui Hegel Ideam pro ipso Ente sumit - unde appareat istam definitionem propterea veritatem esse quod supponitur ipsum Ens / Ideam Hegelii / informare rationem. / Conf. Hegels Encyclop. §. 19. / Wenn Jemand einen fragen sollte: Was ist Logik? so müsste er das Lateinische antworten, Ratiocinium sei; oder wenn Jemand wissen wollte, was Ratiocinium sei, müsste man ihm sagen, man müsste Lateinisch können, um das Wort Ratiocinium zu verstehen. Da Jemand ist, der Lateinisch kann, so kann man sich verständlich machen, wenn man Ratiocinium und Logik, das es sich selbst gibt, nicht für sich und in sich vorfindet."

Si haberet suas notas et leges, esset aliquid objectivum extra rationem formae Entis in se existentis, - explens rationem: Idea tunc ipsa "formalis". - Sed quum haec non habeat / quum in ipsa ratione se evolvat ad suam formam / ideo in ratione non est formaliter, sed realiter sicut Ens in sua forma non est formaliter sed realiter. Recte quidem ratiocinatur, sed falsum profert, imo falsissimum. —

§ 2.

3. Logica naturalis dicitur actus ipse recte ratiocinandi suapte sponte procedens. Haec naturalis Logica non est scientia, sed est ipsa ratio in actu, sc: ratio operans et recte ratiocinans.

Tollantur ii, qui eandem dant definitionem et naturalis Logicae et artificiosae, et discrimen non nisi in eo constituunt, quod altera sit naturalis, altera arte comparata, – vel quod altera sit minus clara, altera ad certam et claram notitiam deducta. –

4. Logica quae ad oppositionem priorís dicitur artificiosa vel scientifica sola est scientia: nam haec omnino est, quae ipsam rationem in actu, ac proinde ipsam Logicam naturalem, pro objecto sumit, eamdem cognoscit, de eadem tractat. –

Discrimen quod intercedit inter deambulationem et dynamicam, inter sanguinis circulationem et physiologiam et universim inter objectum scientiae et ejus scientiam, idem occurrit inter Logicam naturalem et artificiosam seu verius scientificam.

§ 3.

5. Logica hujus. m. Aaron est, et scientia. Si quidem scientia definiatur: Cognitio certa et evidens rei, rei inquam quae latet, sc: in ejus causis et natura et ultimo fine ars vero definiatur, Praeceptio quae dat viam rationemque faciendi aliquid. Jam vero utrumque Logica est procul dubio. – NB:

6. † Imo vero, non solum scientiae potest Logica vocari, sed non immerito et scientia scientiarum; † instrumentalis tamen, sc: quae ceteris probasi et instrumento inservit.

NB: Plerique antiquiores Logicam artem tantum aestimabant. Sed eorum logica omnis erat in Syllogismo, neque tractabatur ejus necessitudo cum vero. Hoc sensu Aristoteles, quamvis profunde satis, vocat Logicam Organum sive Instrumentum Scientiarum.

NB † Huc pertinet Aristotelis dictum.

At praeclarius longe Augustinus, qui eam vocat Scientiarum judicem et formatricem. Nec mentvaindo minus recta – Ciceronis enuntiatio: eam esse veri et falsi discretatricem et judicem.

§ 4.

Quae scientia cum talis sit, jam patet quam sit utilis et necessaria.
Utilis quidem: nam ipsa deficiente nec recte cogitare, praesertim cogitatione reflexa et scientifica, nec vitae mentem apperire, nec docere, nec veritatem patentius perspicere, nec eam defendere et vindicare facile quis poterit. –
Necessaria: nam sine ipsa ceterae scientiae dicisci vix aut ne vix quidem possunt, reliquae vero Philosophica ac Theologica nulla plane modo, etiamsi.

tantum extrinsece, nec nisi in suis regulis Logica consideretur.
Intrinsece vero tam est necessaria uniquique veritatis studioso, eo ipso quod sit instrumentum et forma veri, ut ipsa omissa, etiam Verum praeter mil. talur necesse est.

F[1] Forma veri est ea quae facit, ut Ens appareat ut verum, Forma veri informat nostram rationem, eo ipso producit ali- quem actum rationis. Ad quemcunque quae actum requiritur actus primordialis, vel adquisitus status primitivus actionis veri. Hic status est forma logicalis, ex qua procedunt omnes rationis leges. Logica formalis supponit tantum veritatem principiorum et occupatur in ostendenda ratione qua ex datis principiis ratiocinium conficitur. Ratiocinium constat ex judiciis, judicia ex ideis.

Hoc tamen sumendum recto sensu. Scil: requiritur ad hoc necessarium, non omnino explicite, seu sufficit ut adsit implicite neque damus ei valorem realem, sed tantum formalem. Unde vagulat Hegeli: Substanz[1] sey Leibniz die absolute Form, das Maß[1] / wer nun definirt absolutum / nur was unser selbst sind, was die, nennt Maß[1] / selbst / notandum /, ist nichts ganz allmächtiges, als blos allgemeines Nützliches. Aber nun das Vorsichtigkeitsmaß, - das Einzige nun selbst Existirende muß das Nützlichste sein, so kann auch Leibniz so gefaßt werden. Sein Nutzen ist dann noch anders anzuschlagen, als blos die formelle Nutzung das kann zu früh." - /loc. cit./

Ratiocinium constat ex judiciis, §5.

7.) Ipsa Logica duplicem nobis exhibet speciem, unde et duplicitur partitur. -
Nam primum exhibet nobis formam Veri, quae rationem informans, constituit formulam logicam / idealem / in qua et ex qua sunt omnia momenta ratiocinii et omnes leges et regula ratiocinandi. Haec pars Logicae est Logica formalis. F[1]

Logica formalis supponit tantum veritatem principiorum, et occupatur in ostendenda ratione, qua ex datis principiis ratiocinium conficitur. Ratiocinium constat ex judiciis, judicia ex ideis. Unde:

8.) Tria sunt momenta Ratiocinii. Idea, Judicium, Deductio, una lex: Syllogismus.

Haec est materia Logicae formalis. -
Notandum. Omnia alia ad haec revocantur. Tota demonstratio et methodus, idem ac Syllogismus, uti videbimus.

§6.

9.) Deinde Logica ita considerandi est, ut ostendatur, forma Veri non esse mera forma, sed esse realiter etiam vera. Quae hoc ostendit, vocatur Logica realis. Hoc autem fit, quando demonstratur formula Logicae esse necessarium. Quidquid enim necessarium est, eo vel magis reale est. - Haec est materia Logicae realis. Nam enim ut primum plane vel noetice, ne mentiamur ejusque cum forma et Ens veri cognoscere necesse

Hinc singillatim de singulis.

Caput I

De Formula Status.

§7.

Formula idealis nihil aliud est, nisi ea forma, sub qua ratio necessario et semper cogitat, et sine qua cogitare non potest. Ipsa igitur est, quae rationem constituit in actu.

Hinc sequitur, nos non posse cognoscere rationem, nisi prius hanc formulam teneamus. Et hanc ob causam ab ipsa summimus exordium.

§8.

Oportet cum primis habere rationem, seu potius eam facultatem quae postea ratio erit, in primo suo statu nihil in se habere, i.e. sine forma esse.

Hac de re Sct. Thomas p. I q. 79. ar. 2. in corp.: „Intellectus humanus est in potentia respectu intelligibilium, et in principio est sicuti tabula rasa, in qua nihil est scriptum, ut philosophus dicit in 3 de Anima tex 14".

Probatur I°. In suo primo statu Ratio est solum tanquam facultas. Haec ipsa facultas rationalis paulo antea non existebat, ac proinde non cogitabat. sed in ipso etiam primo instanti, quo incipit esse nec tunc quidem cogitat, teste uberrimo et experientia et re ipsa. – Ergo nihil in se tunc habet, seu quod idem est, invenitur sine forma.

Hanc probationem St. Thomas ita profert:

„Quod manifeste apparet ex hoc, quod in principio sumus intelligentes solum in potentia, post modum autem efficimur intelligentes in actu [loc. cit.]." Et addit: „Si igitur patet, quod intelligere nostrum est quoddam pati ..... et per consequens intellectus est potentia passiva [ibid]." –

Probatur II°. Si ratio in primo statu haberet suam formam sine ullo dubio statim prorumperet in ejus manifestationem i.e. in suam affirmationem cogitam, et deinde in alios actus. Hoc non facit, ergo nihil tale habet.

Probatur III°. Facultas Rationis cum in esse incipit jam habere initio rationalia non illico formam suam manifestat, sed gradatim sive sapere ad eam pervenit. Atque omnis progressus alicujus rei per gradus ad finem, necessario supponit, quod haec res habuit initium; ergo si progressus formae rationis ad suam perfectionem supponit, quod haec forma habuit in facultate rationis initium; sive quod idem est: quod tunc non erat, et ratio erat sine forma, nihil in se habens.

Hanc rem operosius aliquantulum exposuimus nam maximi est momenti.

Juvabit in tota hac expositione analogia visionis. Ratio in primo statu similis est oculo vel in densissimis tenebris, vel clauso, vel constituto in aliquo medio, ubi nulla omnino sunt objecta visionis, quae lucem in ipsam reflectant, et visibilem

efficiant. - Oculus in his conditionibus nunquam profecto nihil videret nisi haberet facultatem videndi. /

§9.

Oportet secundo loco statuere: non esse rationem quae sibi ipsa det formam, sed eam adquirere agente alia causa ab extrinseco.

Probatur I°. Nam aliter deberet eodem momento, quo in esse existere, etiam formam suam producere, sicut lux statim lucet, ignis non haberet urere, et sic porro. -

Omnia entia, ea, quae formam suam perfectam secum ferunt, imo a fortiori, ea non solum secum, sed ex se proferrent. - /

Probatur II°. Dato etiam quod non deberet, statim suam formam producere, at certe deberet eam producere nulla causa ab extrinseco agente. Hoc autem non solum nunquam factum est, sed ne fieri quidem potest.

Prob: III^a et praecipua. Si ratio sibi ipsi suam formam daret, deberet esse agens. Atqui nemo est agens nisi per suam formam, per quam existit. Ergo ut sibi daret formam, jam prius deberet existere in sua forma.

Quod est absurdum.

Ulterius prosequimur analogia cum oculo. - Oculus certe / tanquam facultas videndi / non potest ex se ipse videre / producere visionem in actu. / Ad hoc requiritur 1° causa extrinseca, quae est forma rerum visibilis, et 2° medium, quod est lux. De medio postea. - Sed primum requiritur causa, illa forma rerum visibilis, quae intrans et occupans oculum / facultatem videndi / eam informat et ita facit visionem in actu, ex informi formatum, ex facultate actum.

His e diametro opposita statuit Hegel / Encl: §. 20 /. Wissen wird das Denken in seiner reinsten Allgemeinheit genannt, es ist das Produzieren desselben / Denken als Tätigkeit / in die Bestimmtheit von Form des Urteilens, ist das Allgemeine, Abstrakte überhaupt. Das Denken als Tätigkeit ist somit das tätige Allgemeine und zwar das sich bestätigende, indem die Art des Verfahrens, eben das Allgemeine ist / §. 28. "/ -

Supponit igitur rationem facultatem esse, quae ex se ipsa agat, hoc: m. actionis producatur esse ipsam formam rationis, quae forma est Universale et Abstractum in genere. Ex his principiis falsissimis quidem, rectam sed falsissimam facit conclusionem nimirum: cum Universale sit forma rationis agentis, rationem esse Universale agens ex se ipso et se ipsum / ut sic Bestätigende /.

Quam falsa haec sint, ostendunt, quae supra diximus et probavimus.

§10.

Oportet tertio loco statuere: quod illa causa ab extrinseco, quae det producit formam

in ratione, non potest esse Ens irrationale. –

Probatur I° Nemo dat quod non habet. Atqui Ens irrationale non habet formam rationalem, (quia esset ipsum rationale) / Ergo formam rationalem dare non potest.

Probatur II. Si Ens irrationale produceret aliquo modo formam in ratione id non potest efficere ut causa, sed tantum ut occasio. – Atqui occasio non agit ut causa sed tantum veræ causæ dat locum agendi. Ergo Ens Rationale daret tantum rationi locum agendi, et ipsa esset vera causa, quæ produceret suam formam. Jam vero Ratio nondum existit ut causa, eo ipso, quod non habeat suam formam, nec sine forma agere potest. Ergo Ratio a nulla unquam occasione poterit moveri, ut agat tanquam causa. –

Ergo Ens irrationale ne occasionaliter quidem potest Rationem producere in ejus formam.

Hæc ultima probatio est inelucstabilis: Ratio sine forma non potest agere. – Occasio cum nondet formam ipsam, non dat rationi id, quo possit agere.

Obiurit rursum exemplum oculi, optissimum sane. Oculus in tenebris positus movetur occasionaliter ab aliis sensibus, quæ sentiunt, tanguunt, audiunt etc. diversa objecta. Sunt hæc occasiones excitandæ ut videat, sed cum non det forma visibilis rerum, quæ sola est causa videndi, dans formam visionis oculo, oculus profecto ex se ipso dare sibi hanc formam non potest, nec proinde ipse fieri causa videndi, ob occasiones excitatus ad agendum.

Occasio non dat locum agendi, ei cui causæ, quæ existit, i.e. quæ habet formam. Ita rosa in pleno lumine posita, sed quam non adverto ob aliquam causam, illico odore suavissimo, quem emittit, movet me, ut ipsam quæram, ac paulo post forma sua facit meum oculum. Odor erat occasio, forma vero erat ipsissima causa meæ visionis.

Est alia ratio, cur occasio non possit producere hunc effectum. Quia nimiram effectus est diversæ naturæ. Sed hoc in seq. S.°

S. II.

Oportet quarto loco statuere: causam ab extrinseco producentem formam in ratione, esse necessario Ens rationale, jam in sua forma existens.

Prob. I Eo ipso, quod aliæ causæ sunt exclusæ et hæc sola remanet, consequitur hanc solam necessario esse causam illam, de qua agitur.

Prob. II Omnis causa producit effectum juxta suam naturam, et omnis effectus producitur tantum ex simili sibi causa, et hæc ad minimum: nam causa potest vel deberet esse etiam sublimioris naturæ, quam ejus effectus. Jam vero solum Ens rationale est rationalis causa. Ergo solum Ens rationale potest producere formam rationalem, quæ est effectus ejusdem naturæ.

In hujus m. argumento intenditur etiam alia ratio, cur occasio non possit hunc effectum producere; nam occasio petita ex rebus

sensibilibus est naturae materialis, effectus vero / forma rationis / et naturae rationalis. Exempla possent multiplicari quae rem magis illustrent. Ita nulla res movetur ab alia, quae est in requie i.e. sine motu, sed ab ea, quae ipsa habet motum. – Nullum Ens vivens oritur ex non vivente, vel animatum generatur a non animante et sic porro. /

Probatur III Ex experientia omnium Gentium ac saeculorum, qua constat facultatem rationalem homini insitam nunquam ad actum, sive ad suam formam pervenisse in individuo humano extra societatem constituto, i.e. extra consortium cum aliis entibus rationalibus, licet non pauca hujus modi exemplaria idemtidem sint hac et illac reperta.

Argumentum hoc posius erit tractandum ubi de sermone et ejus ortu disputandum erit. Hic tamen notare opportebat.

Opportet quinto loco statuere: §. 19.

causam proximam quae informat rationem non esse Ens rationale per se, sed per suam formam quam manifestat et manifestando communicat, et illam rationem informat.

Probatur: Nam Ens non existit, nisi per suam formam, proindeque nec agit, nisi per ipsam. Ergo et Ens rationale in hoc casu.

Haec res declaranda est potius quam probanda, nam veritas ejus evidens est. Declaranda autem potissimum ex parte formae i.e. quid tandem intelligamus per formam. – Formam enim ubique supponimus, nec tamen ex professo hujus quae exposuimus. – Sed forma hujs. m. est vox et res, quae ab omnibus eodem modo intelligatur, neque est, quamvis; et ab omnibus nota non potest non supponi.

Majoris tamen claritatis ergo possumus dicere, formam esse id quod aliam rem ab alia distinguit, quod unamquamque determinat, circumscribit, perficit, in suo Esse constituit. – Sane nullum Ens concipi potest sine sua determinatione / quam Hegel vocat Aufhebung / ; hoc autem idem est ac dicere, quod Ens sine forma non existit.

Cum autem dicimus quod Ratio in primo suo statu existat sine forma i.e. quod non habuit formam, Non dicimus quod existat, imo contrarium dicimus, i.e. quod non existat tanquam Ratio, sed tantummodo ut facultas i.e. potentialiter. – Potentialiter autem existere et habere relationem ad existentiam, et ita ita dicam tendentiam, sed non est revera existere.

Ut sum analogia visionis ad vocandum.

Forma visibilis unum se communicavit oculo i.e. facultati visivae et in ipso formam suam exprimit, ita forma Entis

rationalis ea est, quae se communicat Rationi, i.e. facultati rationali et ipsi imprimit suam etiam formam.

§ 13.

Haec forma Entis rationalis manifestata ad extra alienae Rationi est ipsius affirmatio de se ipso.

Opus est fatue, ut haec forma sit idonea, quae apprehendatur. Jam vero forma naturae rationalis non potest apprehendi a sensibus, qui sunt naturae materialis. Debet tamen apprehendi i.e. debet talem speciem exhibere, quae apprehendendi sit capax. Haec est affirmatio. —

Affirmatio fit ope sermonis, cujuscunque tandem sit illa natura. De sermone plura suo loco.

Haec affirmatio est Entis de se ipso. I.e. Ens se manifestans affirmat se ipsum. Haec affirmatio eo recidit ac si diceret. Ego, qui loquor, sum ego ipse. Quae formula simplicius omnino per illud maximum verbum effatur. Ego sum, qui sum. Hoc effatum duplicem sensum pati potest, juxta sensum, qui tribuetur ultimo verbo sum. Si absolute sumatur, tunc interpretatum ita sonabit: Ego sum qui sum ipsum esse, et ita soli Deo erit proprium; sed si relative accipiatur, sonabit. Ego sum, qui habeo esse, et ita etiam homini attribui poterit. Haec affirmatio primum a Deo facta, postea ab hominibus hodiedum repetitur et semper denuo repetenda, est illa ipsa forma, sub qua ratio jam existens et natura exhibet se visibilem et intelligibilem rationi nascenti, et communicat se ipsi, et quam ratio nascens accipit a ratione jam nata, et ipsa ad actum suum et ad hanc eandem formam pervenit.

§ 14.

Superest ultimo loco statuere: quod hujus m. affirmatio / forma extrinseca Entis rationalis / est quidem ex se intelligibilis, sed ex parte rationis non potest intelligi, nisi sit aliquod lumen, in quo tenuam in medio aliquo constituta sit et affirmatio illa et ratio, atque ita alia videatur et alia videat.

Sicut oculus non potest videre formam visibilem rerum, i.e. formam rerum, non est ex se ipsa sola visibilis, nisi et ipsa et illa forma constituta sit in lucе. Lux est medium, quod conjungit formam videndam cum oculo vidente. Oculus est causa instrumentalis videnti, formae rei est causa activa, sicut demum oculus est causa potentialis.

Haec omnino requiruntur et in ratione. Ratio est causa potentialis, lumen internum causa instrumentalis, seu medium, et affirmatio Entis causa activa.

Ad hanc rem apponit S. Thomas I q. 79. art. 1, ad 2, „Ruidam dicunt quod lumen requiritur ad visum, ut faciat colores actu visibiles, et secundum hoc similiter requiritur, et propter idem, intellectus agens / ita vocat lumen intellectuale a Deo participatum, ut mox patebit / ad intelligendum, propter

quod lumen ad videndum. "Alii dicunt, quod lumen requiritur, ut sit medium actu lucens. Tum similitudo in eo tantum est, quod sit aequae necessarium, sed non in eo, quod propter idem." loc. cit. /. –

§ 15.

Hujusmodi lumen intellectuale illuminat affirmationem ipsam, et quod sub ea continetur, /quae affirmatio rationem percellens, eandem deinde vero etiam rationem suam hac luce illuminat/ et sic efficit, ut ratio videat et affirmationem et quod sub ea continetur.

Quod cum factum fuerit, ea lux fit dein ceps propria rationis, sicut lux, quae sensibilem res physicas illuminat, cum oculum intravit, fit etiam ejus propria.

Discrimen inter lucem physicam et lucem intellectualem in hoc maxime positum est, quod illa foris haec virtus et objecta primum, et facultatem visivam, vel intellectivam postea, una simul illuminet. – De hac re praeclare S. Thomas declarans etiam quid sibi velit per illud vocabulum Intellectus Agentis quem supra commemoravimus. Sic ipse p. I q. 79. art. 35. a. 5.. Oportet, inquit, ponere in ipsa anima humana aliquam virtutem ab illo intellectu superiori participatam, per quam anima facit intelligibilia in actu ..... Oportet dicere, quod in ipsa sit aliqua virtus derivata a superiori intellectu, per quam possint phantasmata illustrari /id. in ideas converti/ .... Nulla autem actio convenit alicui rei, nisi per aliquod principium formaliter ei inhaerens, ut supra dictum est. Ergo oportet, virtutem, quae est principium hujus actionis esse aliquid in anima. Et ideo Aristoteles lib. 3. de Anima tex 18. comparavit intellectum agentem /id. intellectum praedictam illa virtute phantasmata illustrante, sive faciente intelligibilia in actu, id. ideas/ lumini, quod est aliquid receptum in aere /ita illa virtus a Superiori intellectu procedens est aliquid receptum in anima dans ei, virtutem intelligendi./ Plato autem intellectum separatum /sc. illum superiorem /influentem in animas nostras comparavit Toli. – Sed intellectus separatus secundum nostrae fidei documenta est ipse Deus, qui est Creator animae, et in quo solo beatificatur. Unde ab ipso anima humana lumen intellectuale participat, secundum illud Ps. 14. 7 : = /Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine./.

Cui luculentissimae doctrinae addit lucidiorem adhuc, q. 89. ar. 5. corp. „ Aliquid in aliquo dicitur cognosci dupliciter. Uno modo .... sicut in speculo .... et hoc modo .... cognoscunt beati .... Alio modo : sicut in cognitionis principio, sicut se dicamus, quod in sole videntur ea, quae videntur per solem : et sic necesse est dicere, quod anima humana omnia cognoscit in rationibus aeternis, per quarum participationem omnia cognoscimus. Ipsum

Vid. 7, 81 ...

enim lumen intellectuale quod est in nobis, nihil est aliud quam quaedam participata similitudo luminis increati, in quo continentur rationes aeternae / id. formae rerum intelligibiles in Deo, sicut in lumine physico continentur formae visibiles rerum. / unde in Psalm. IV 6: Multi dicunt quis ostendit nobis bona? cui quaestioni Psalmista respondet, dicens: signatum est super nos lumen vultus tui, Domine." quasi dicat: Per ipsam sigillationem divini luminis in nobis omnia demonstrantur."

§ 16.

Si praesentiarum praescindere possumus et debemus ab illa questione, quid sit hac affirmatione cognitum, et ab illa alia, quae ex hac oritur, nempe Ens, quod sub hac affirmatione continetur, et quod ejus que rationem ita in format, primo ipsaliter, imo primo, et ultimo, et necessario esse Deum, quamvis non omnino enimediate, tunc etiam ab illa alia quaestione quod ex hujus m. prima affirmatione fluit et necessario exoritur alias, quae sit affirmatio rationis de se ipsa, quaeque constituat conscientiam sui.

Haec quaestiones proprie pertinent tum ad Metaphysicam tum ad Psychologiam et ibi exponentur. Hic agitur de formula ideali, et ea tantum momenta ad ducuntur, quae necessaria sunt ad ipsam constituendam.

§ 17.

Affirmatio sola, in se spectata / facta in illo lumine et visibilis et visa, et intelligibilis et intellecta, / tria omnino exhibet momenta: duo extrema et unum medium.

Primum momentum affirmationis est id, quod est affirmatum.

Secundum est id, quod affirmat, id. affirmans.

Tertium est nexus inter utrumque, id. quod affirmatum procedit ab affirmante, pertinet ad ipsum, seu quod affirmatum est affirmantis.

In hac affirmatione: "Ego sum, qui sum", illud qui sum est affirmatum illud ego est affirmans, illud autem primum sum facit, quod unum pertinet ad alterum, quod sit alterius. – Est nexus utriusque. –

§ 18.

Hujusmodi affirmatio sumenda est pro praesenti tantum logice, non idealiter, in his suis tribus momentis. Haec si retaliter sumeretur, tunc tota haec affirmatio cum suis tribus momentis constitueret unum tantum momentum, et quidem id quod est affirmatum. Tunc alia momenta, scil: affirmans esset id, quod sub hac affirmatione continetur, scil: Ens ipsum quod affirmat.* Ac tandem nexus, ubicunque quidem necessarius, sed in affirmatione logice sumpta, et ipse logicus tantum, hic jam fieret realis, scil: quod hujus m. affirmatio realiter esset producta, et realiter pertineret ad affirmantem.

Haec Synthesis est necessaria, – ipsa est perfecta et integra Synthesis omnium momentorum. Et necessario etiam a ratione percipitur. – Sed ejus necessitas in secunda parte Logicae demonstrabitur. – Si vero quod continet demonstrabitur in Metaphysica?

* imo potius Forma Entis i.e. Ens in sua forma quod se affirmat

§ 19.

Sive sola sumatur Affirmatio, sive integra Synthesis Affirmativa cum omni sub ipsa continetur, semper tria habebuntur momenta, in illa quidem idealiter, in hac vero realiter.

Haec tria momenta si nunc certis et simplicibus terminis enunciare velimus loco affirmati, et affirmantis, et nexus, dicemus:

1° Forma,
2° Ens,
3, Proprium /Esse/

Proprium id. quod forma pertineat ad Ens, et Ens habeat formam, seu melius, quod forma sit in Ente, et Ens sit in forma.

§. 20.

Opus est sedulo notare lumen intellectuale, de quo supra, prin cipaliter et maxime cadere super hoc tertium momentum, nempe: Proprium vel Esse, tam in una, quam in altera Synthesi. — Hoc tantum momento intellecto cetera intelliguntur.

Nam in ipso est ratio aliorum.

§. 21.

Et hoc erit operae pretium notare, Formam illuminari directe; Ens vero indirecte, et intelligi tantum ex intelligentia illius momenti, quod dicitur Proprium sive Esse. —

De hoc plura postea.

§. 22.

Cunctis omnibus rite intellectis, decretis et admissis, si illam Synthesim velimus aliqua formula enunciare nulla forte aptior erit, quam haec:

Forma pertinet ad Ens.

Et haec est formula Logica.

§. 23.

Quae omnia (ea scil: quae hucusque disputavimus /intelligenda sunt de ratione nostra, id. de ratione humana, ratione nimirum contin genti relativa, creata, seu quod idem est de ratione, quae habuit initium et quae de potentia deducta est in actum.

Notiones potentiae et actus praesupponuntur, clarius postea explicandae in Ontologia. — Potentia jam supra definita aliquo modo fuit, ubi mera facultas, ens sine forma /proinde nondum vere existens /seu relatio ad existendum, tendentia in ipsum. Actus est Ens cum sua forma, per ipsum existens, est ipsa existentia actualis. /—

Jure sequitur, quod et formula haec Logica sit tantum exprimat tantum formam formula Rationis creatae et relativae.

Si autem agatur de ratione absoluta, quae necessario admittenda est semel admissa ratione contingenti, de illa debebunt contraria omnino praedicari.

et necessario admittenda: nam dari non potest series causarum contingentium procedens in infinitum. Sane cum nulla ratio subsequens sine praecedenti existere potest, oportet retro procedere non in infinitum, quod absurdum esset et contradictorium sed ad aliquam primam rationem, quae talis sit, quae ex ipsa sit forma sui ipsius. – Sed hoc argumentum postea. –

§. 24.

1°. Ratio absoluta nunquam fuit tanquam mera facultas i.e. sine forma, i.e. in potentia, neque unquam debuit vel potuit deduci ex potentia in actum.

2°. Ratio absoluta in primo suo statu, qui etiam est ultimus, est simul cum sua forma, et quidem perfectissima, i.e. absoluta, sicut et ipsa ratio.

3°. Ratio absoluta non solum non est passa aliquam causam ab extrinseco (i.e. quod nullo modo sit passiva); sed ipsa ex se est agens, et summe agens et causa omnium causarum rationalium.

Haec omnia non tam sunt demonstranda, quam potius notanda hic loci. – Sed dici possunt, sane esse aliqua modo demonstrata, cuius scil: omnibus, quae de Ratione contingenti diximus. –

§. 25.

Quae cum ita sint etiam formula logica, ~~xxx portica exxx~~ qua exprimatur forma rationalis huj: m. contraria etiam erit formulae superius vindicatae, ac forte apertius enuntiari non potuit quam cum dicamus:

Ens causat formam.

Prima formula logica est a posteriori, nimirum a forma ad Ens, haec autem ista a priori, nimirum ab Ente ad formam. Illa ab extrinseco ad id quod intus, haec ab intrinseco ad id quod exterius. Illa procedit ab effecto ad causam, haec a causa ad effectum. Si dicat utramque rationem procedere, primo illo modo relativam, hoc vero altero absolutum.

§. 26.

Haec tamen, nihil, retant quominus ratio nostra semel ac in suae formae constitutae est, etiam illam formam Rationis absolutae, quamvis suae contrariam intellegere et recognitare possit. – Hoc tamen facit non realiter, sed idealiter solummodo.

In sua formula logica Ratio nostra apprehendit formam realiter, nam affirmatio Entis est realis, et cum haec ipsa af-

firmatio apprehendatur a ratione A sit in ipsa, hinc fit quod forma Entis se affirmantis intret in rationem realiter. — Ad mentem de Ente quam de ejus forma. Nam Ens apprehenditur a ratione tantum idealiter, per necessarium quidem nexum cum forma, sed per nexum tantum, id, per deductionem, id logice et idealiter. Ergo cum Ratio recogitat formam rationis divinae, quae procedit ab Ente, non potest recogitare nisi idealiter. —

§. 27.

Forma rationis absolutae Entis causat formam sed omnino realis; nam quod cogitat id et facit.

Absolute quidem si se ipsum cogitat, et ita est causa formae suae et existentiae. Pater producit Filium. Si vero cogitat de Ente contingente ex nihilo, quod participare valet de suo Esse, tunc haec forma est realis contingenter, nimirum Ens quod Deus cogitat, causat virtute participata formam quam etiam Deus cogitat, et cogitando facit, ut Ens eam faceret. —

Propositiones Hegelii in hoc sensu vera essent, sed deberent de hanc regulam exigi. Cum tamen haec, quae sensu absoluto tantum vera sunt, studere optare iis, quae ex natura sua contingentia huius sit, ut deo ista et illa pertineat, ut nec illa nec ista aliquid veri retineant.

§. 28.

Forma rationis contingentis ex una parte realis est, ex alia vero idealis tantum. Realis ex ea parte, qua recipit in se affirmationem ab extrinseco Entis rationalis, id, formam ejus. Haec forma utique realis est, si nempe sum alter modo unius id, tanquam unum, momentum in synthesi illa realis Entis cum sua forma. Sibine et in ratione realiter invenitur. Ex quo intelligitur quod, cum ratio dicitur realis, intelligi debet esse realis passive

Haec forma, seu affirmatio aeque realis est et extra mentem nostram et in mente; nam eadem est. Ergo et in mente nostra realiter invenitur. Ex hac igitur parte forma rationis nostrae realis est, realitate ab extrinseco.

§29.

Idealis est ex ea parte, qua illam formam ab extrinseco, realiter et modo unius sumptam, in ejus tria momenta dispertit, et idealiter in se repetit. Hoc modo fit altera forma illius primae formae, et cum illa prima sit realis, haec altera est idealis.[x] — Porro haec ultima

[x] Ex quo intelligitur rationem nostram activam esse idealiter tantum!

forma rationis, quae est vera forma rationis nostrae, formalis omnino et idealis, ipsa est, quam proprie tractamus formam logicam sive idealem, et quam illa formula logica exprimere curamus. Hinc patet quid objectum cognitionis nostrae est forma realis rerum; hanc solam tenemus realiter; omnis deinde cognitio nostra de re ipsa, et scientia, et formalis tantum et idealis.

At his quam longe aberrat Hegel, imo quam contraria omnino et necessario quidem errori cipiis, statuit et pronunciat: „Indem Sachen und Thätig nützen, prüfung und Gegenstände nachgenommen wird, – was Menschen über etwas, für ein Ziel, was Allgemeines / Form und Inhalt / als getrennt Verschied seiend für ist, von Mittel der Rede, und Instrumente, und Anwendung, und Absicht (Ency. §. 211) Selbst est forma rationis quod est Universale / si nominatur relative ad Objecta / quae in ipsa ratione sunt necesse est / haec forma est eorum operatio, et quidem producta ab eadem ratione sua Universali.

§. 30.

Cum hujus m. formula idealis jam sit propria nostrae rationi eamque in formam; tunc quoque ejusdem ratio distinguit, quid in illa affirmatione referenda ab extrinseco fuerit actuarum, quid vero passivum. Activum refert ad extra, ad Ens scil: quod se affirmavit, passivum vero ad intra, scil: ad Ens aliquod intra se, id, intra eandem ipsam rationem latens: et ita pervenit in conscientiam mihi sui.

Hujus m. duplex actio rationis per suam formulam logicam, et potius posterior quam actio id, est actio posterior orta ex actione antecedenti ab extrinseco, et istum est actio ex activitate sibi concessa.

Productum hujus m. actionis rationalis est conscientia sui, cujus prima causa est illa affirmatio Conscientiae alienae, sive forma realis Entis rationalis in meam rationem agens. – Inde meum Ego.

Apud Hegelium e contra, forma realis omnium rerum imo earum ipsa realitas est productum conscientiae mei, productum mei Ego. „Indem im Menschen aber es passiv als wesentlich Natur zum Thun kommt, als das Innere meine Thätigkeit ist, passt dann / die wesentliche Natur / eben so sehr das Entgegengesetzte meines Thuns und zwar als das Innere Subjekt, Meinen / d. i. meinen Ich / noch meinen innersten Allgemeinheit / als das passive ein für sich seienden Ich, – das meinen Inneren / l. c. §. 213 /."

§. 31.

Hujus modi Conscientia sui prima simplicissima formula potest enunciari „Id quod patitur sum Ego. Cum autem id quod patitur respondeat formae, Ego vero respondeat Enti, illa igitur prima formula

potest per formulam logicam convertí in hanc aliam: Papio est forma quae pertinet ad Ens quod sum Ego sive brevius: Formam quam recipit Ens meum quod generatur ad animia applicatum erit:

Formam recipit Ens.

Et haec est forma realis Rationis contingentis, sive illa: Ens causat formam, erat forma realis Rationis absolutae.

Forma realis rationis est ea, quae constituit rationem in actu, quae ex ea facit Ens, ut sit in se ipso — Ahoc est profecto to' Ego, quod est Ens rationale, sive ratio ens subsistens. —

§ 32.

Quae non ita sumenda sunt quasi vero Ratio contingens jam nihil omnino ageret: Certe ipsum recipere jam est agere, sin minus primario, at saltem secundario, et verissime quidem: cum recipere nihil aliud est sit, nisi actionem in nos agentem in nostram convertere.

Hoc, sensu superius citatus S. Thom: docet intellectum agentem. Notandum Rationem contingentem agere hoc modo secundum suas facultates. Et hanc ob causam alia magis alia minus evolvitur. — Sed: quamvis eadem sit causa agens, et ejusdem virtutis, tamen pro vi receptiva causae re agentis sic, Rationis potentialis sic et reactio habet illos gradus in plus vel in minus. Dein etiam potest quod et causa agens, quando est mediata substitutio humana et non divina non sit ejusdem virtutis, non illius animae virtutis, quam prima causa agens rationalis (Deus) habuit; sed erit corrupta et labefacta. — Certe tunc ratio recipiens, etiam optima et altissimi valentissima, parvam recipit virtutem, agendi, quamvis semper majorem in eadem condivine, ac ea, quae minus hanc minus quae valida fuerit. Hic forte obtruderetur nobis difficultas aliqua petita ex regno Vegetabilium semen, ajunt, producit suam formam (plantam arborem etc.) ex se ipso. Negamus omnino. Nam et terra et aër et pluvia opus est, ut semen evolvatur. — Sed certe ajunt, haec omnia occasiones sunt tantum, non causae; nam causa est similis naturae, haec autem omnia non sunt similia. Dicimus haec revera non esse similia, attamen subministrare materiam. Formam autem communicat illud Agens universale in natura, nondum certe satis exploratum, attamen nec tam ignotum ut de ipso id non possumus affirmare, illud agens, in quamcunque, naturae materialis sive immaterialis illud tandem sit quod vocamus et lumen, et colorem et Affinitatem chemicam (Electricitatem et Magnetismum) et quae omnia probatissime quidem unum idemque Agens constituunt. Hoc Agens agit in

/ facultates depositas in seminibus, easdem ad reagendum excitet, / in illis scil: conditionibus terreae, aëris, etc. quae sunt in media /; et ex hac actione illius Agentis conjuncta cum re activa illarum potentiarum, quae sunt in seminibus, unum quodque in suam formam coalescit, juxta potentiam, quae in ipso invenitur.
Profecto eodem modo, juxta suam quaeque facultatem, rationes etiam potentiales respondent actioni summae illius Rationis agentis, simul et ipsae pro viribus plus, vel minus agentes, et pro actione quaeque sua perfectionem vel deteriorem formam assequuntur. /

§ 33.

Sam
Age vero, ut hucc tractationi finem imponamus, ad omnia hucusque dicta uno percipiamus intuitu, huius in modum concludere proponimus.
Ratio tria maxime in se continet momenta:

I.° Formam realem Entis rationalis, quae ab extrinseco se affirmantem et in ipsam rationem agentem, quod Ens rationale ultimo est Deus.

II.° Formam logicam seu idealem, quae est reflexio et repetitio a Ratione facta illius priores formae et quae potissimum constituit rationis naturam et legem.

III.° Formam realem sui ipsius, sumptam Entis rationalis, in qua ab illa prima affirmatione passive accepta, ope formulae logicae / concluditur ad suum Ego.

§ 34.

Unumquodque ex his tribus momentis Rationis aliis tribus momentis in se continet quae enumerantur suis formulis: ita ut omnibus quae ex illis formis sua respondeat formula, et quidem:

I.a Formula: Ens causat Formam
II.a —"— Forma pertinet ad Ens,
III.a —"— Formam recipit Ens
/ Forma perficit Ens. /

§ 35.

Quae ut aliquo schemate evidentius ante oculos ponantur, forte non abs re erit omnia haec concludere figura: /ΛΟΓΟΣ/ intellectus

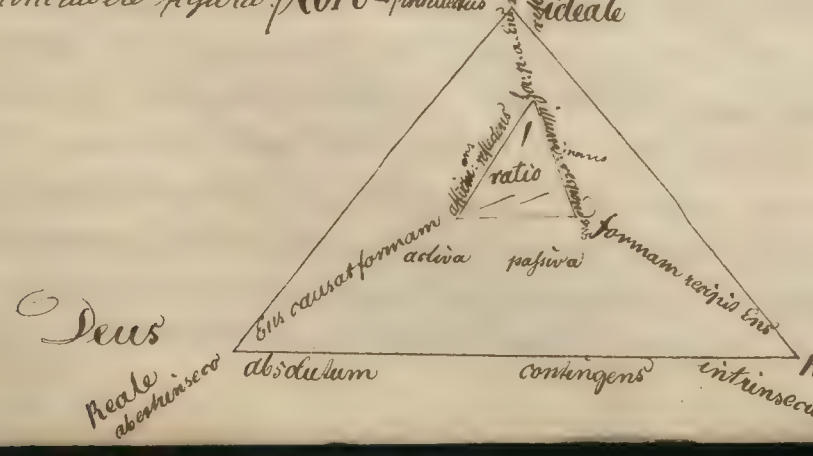

§36.

Ad generali constitutione ac lege rationis nostrae satis explorata, jam nunc accedendum nobis est ad singula ejus momenta rite examinanda, quae sunt: Ideae, Judicium, Deductio.

Caput II
De Ideis.

§37.

Si juxta Augustinum, tanta res in ideis constituitur, ut nisi his intellectis sapiens esse nemo possit: profecto eo vel magis nemo unquam philosophus poterit esse, qui non prius, quae quales que sint Ideae, aut scite explicet, aut recte addoceat.

Hinc operae pretium erit ab Ideae accuratae definitione initium petere.

§38.

Vox Idea recentior est omnino, nec olim eadem acceptione sumebatur, qua nunc temporis haec voce utuntur. Apud veteres namque, praesertim vero apud Platonem et Platonicos, tum etiam apud S.t Augustinum juxta ac penes S.t Thomam et reliquos Scholasticos, eae tantum Ideae dicebantur, quae in Deo continerentur, et apud aeternae ac immutabiles formae omnium formandarum rerum.

Juxta Platonem non quidem in Deo erant, sed in intellectu alicuo, quem vocabat separatum. Deus namque principia demittebat aeque aeterna, scil.: Materiam, deinde illum intellectum separatum, ac tandem causam agentem, quae erat Deus. Ejus opinione Ideae per se existebant, et ex ipsis constituebatur ille intellectus separatus.

„Juxta S. Aug. Lib. c. d. Lib. 83. 99. quaestione 46.: „Ideae sunt principales „quaedam formae, vel rationes rerum stabiles, atque incommutabiles quae ipsae „formatae non sunt, ac per hoc aeternae, ac semper eodem modo se habentes, quae divina intelligentia continentur. Sed cum ipsae neque oriantur, neque intereant, secundum eas tamen formari dicitur omne quod „oritur, et interit, et omne, quod oritur, et interit."

S. Thomas autem sic rem proponit: Idea Graece, Latine forma dicitur. Unde per ideas intelliguntur formae aliquarum rerum praeter ipsas res existentes. Forma autem alicujus rei praeter ipsam existens ad duo esse potest: vel ut sit exemplar ejus, cujus dicitur forma, vel ut sit principium cognitionis ipsius, secundum quod formae cognoscibilium dicuntur esse in cognoscente. . . . Quia igitur mundus non est casu factus, sed est factus a Deo per intellectum agentem, ut infra pa-

tebit, /q. XLII, ar 1./ necesse est, quod in mente divina sit forma, ad similitudinem cujus mundus est factus. Et id hoc consistit ratio Deae /I parte. q. XV ar. I./

Imo clarius adhuc definit S. Thomas haec eadem loco dicens: „Idea in Deo nihil est aliud quam Dei essentia, „/l.c. ad 3/- „non tamen /in quantum est essentia, sed in quantum est similitudo /Exemplaris alicujus /vel ratio hujus vel illius rei.- Unde etiam secundum quod sunt plures rationes intellectae ex una essentia secundum hoc dicuntur plures ideae. /l.c. art. 2. ad 1./

§39.

Quas nunc ideas vocamus, veteres species nuncupabant, et quidem duplici sensu; Antequam Plato philosophiam ex materiali, qualis erat, ad dignitatem idealis evexit, ideae etiam seu species materialiter sumebantur, easque illi philosophi antiqui passim cum Democrito definiebant. Idola et defluxiones, quae a corporibus, quae cogitamus intrant in nostrum intellectum, qui unus idemque cetus noster sensus.

Cfr. Arist. lib. de Divin. per somnum, c 2. Alib. II de Anima text. 150 et 151.
Cfr. etiam S. Aug. ep. ad Dioscurum.
Omnino app. S. Thom. p. I q. LXXXIV ar. 6. in corp.
– ubi haec etiam: „Antiqui naturales non ponebant intellectum differre a sensu: Et idcirco quidquid sensus immutatur a sensibili, arbitrabantur animam nostram cognitionem fieri per solam immutationem a sensibilibus. Quam quidem immutationem Democritus asserebat fieri per imaginum defluxiones.

§. 40.

Plato, cui intellectus est aliud ac sensus, omnino immaterialis, nec organo corporeo in cogitando utens, existimat aliud ideas, quarum et vocabulum etiam ab ipso venit similiter per se existere, sine ulla materie, quae ideo et separatae vocari possunt. Hujusmodi ideae separatae si, materiae communicentur, fieri formas seu species sensibiles rerum, si vero intellectui nostro fieri formas seu species intelligibiles earum, per quas easdem res cognoscamus.
Platoni igitur non sunt ideae, nihil aliud sunt nisi partic. separationes et similitudines earum idearum, quae vere et separate per se existunt, sc. umbrae earum. /*/

Prior sententia Democriti non indiget refutatione cum ex se falsa appareat.
Platonis sententia nobilis prima est, sed non ex omni parte vera. Nam ideae per se non existunt, sed non existunt in intellectu /uti Arist. contra Platonem lib. 3. Metaph. textu 10. ad finem. Cfr. S. Thomam LXV 1. ad 1./
Dato vero quod existant in intellectu, sc. divino non possent partic. separari nisi forte, unde sequeretur necessitas errorum intuitivae ipsius essentiae divinae quod admitti non potest.
Quod autem notandum, his non dari nisi umbras rerum, meras similitudines

*/ Modus, quo Plato asserebat hujus m. ideas communicari nostro intellectui similis illi esset, quo captivi aliqui in speluncam obscuram – ubi lux per unum tantum, ideae satis angustum intrare(d) orificium, conjecti atque dorsibus ad illud foramen conversi, cernerent in parte opposita parietis umbras ac species hominum, qui forte decumbularent variis negotiis vacantes. F
– Ipse videtur suam doctrinam mutuatam esse a Pythagora, cujus autem repetit Locke II. 11. 17./

x/ Juxta Reidium
F Tollitur Reid quibus existimat, fuisse Platonis ideas. Imo has vocat umbras rerum, veras vero ideas eas dicit quae sola ratione (νοῦς) apprehenduntur

Aristotelis sententia illas primus vidit ac deinde per integros viginti saeculorum spatium primeuum in scholis tenuit. Eius sententiae summa haec est.

1° Intellectus differt quidem omnino a sensu, attamen nihil est in intellectu, quod prius non fuerit in sensu. (Celebre placitum quod postea diversam fortunam experturum est)

2° Corpora per quamdam operationem suam / nondefluxionem ut Democritus / emittunt in sensum et deinde in intellectum sensibiles impressiones, seu species seu phantasmata. (species sensibiles, propria sensui, phantasmata propia memoriae seu imaginativae. Rad. Sine II. 8.)

3° Haec phantasmata a sensibus accepta nullo modo ex se intelligibilia, Intellectus agens per modum abstractionis cujusdam, convertit in species intelligibiles quae deinde apud se conservat.

Aristotelis igitur, quas nos ideas vocamus, sunt species intelligibiles factae per aliquam abstractionem ab Intellectu agente ad similitudinem specierum sensibilium, quas corpora in sensus emiserunt.

(Haec sententia utpote aliarum principalis data exquirenda est.

1. Falsum est, nihil esse in intellectu, nisi quod prius fuerit in sensu. Nam praeter quam quod Leibnitz satis opportune animadvertit: Nihil, inquiens, nisi intellectus ipse / sc. oportuit, ut jam fuerit in actu / id etiam verum est, quod multa sint in intellectu, quae nec prius nec postea in sensu sint, ut Deus ipse, verum, Bonum et maxime ideae entis.

2. Falsum est, corpora emittere species sensibiles. Emittunt radios lucis quos reflectunt, seu potius lux reflectitur, et ipsa in sensum nostrum agit. Haec vero per falsum agunt, in his agens est coh aesio chimica, seu idem agens, quod ut prius, sed divino modo.

3. Falsum est dari Intellectum agentem ex se ipso, nam esse id fingimus. Et ideo S. Thomas, qui hanc sententiam suam fecit, statuit intellectum agentem in anima habere virtutem participatam a Summo intellectu divino. Et deinde si esset ex se agens, esset semper in actu, quod reipsa non hypothesi, quam ipse admittit, omni esse prius possibilem

4. Falsum est per abstractionem fieri. Nam abstractio fit ab aliquo, quod prius quodam modo cognoscitur. At incognito non potest abstrahi. Jam vero species sensibiles supponuntur non cognitae ab intellectu, quia quod sensibile est, non potest agere in id, quod est intellectuale, quum non possit sensibile esse nobilius / intellectuali, hic vero esset, quum agens sit nobilior patiente, juxta

Philosophum i.e. Aristotelem / lib. 3 de anima tex 19. /,

unde species sensibilis non potest per se cognosci ab intellecta?

Ergo non nec potest ab ipsa abstrahi.

5, Falsum est, dari species intelligibiles. Nam hae essent incrementa rationis nostrae ab ipsa provocata. Nos autem, quum de cogni-

sive loquimur, res ipsas cognoscere volumus, id quae asserimus et non nostra fingimenta.

Hoc in genere notandum in hujus. theoriae Dearum omnem certitudinem objectivam convellit. Et ratio peremptorie haec est: Si nos cognitione nostra non apprehendimus res ipsas sed tantum species earum, quinam est fidejussor qui nobis de certitudinem, non jam quod hae species fideles sint, quod minimum esset, sed animio quod revera existant.

§ 42.

Cartesio placet Spiritum essentialiter esse actu rationalem, proindeque rationem semper actuisse, cum sua forma, id. cogitasse semper, idque per ideas primordiales aliquas, quarum prima est conscientia sui. Has ideas vocat innatas. Ceteras ideas statuit esse ope sensuum scalas imagines rerum in cerebro, ac deinde in spiritus; ita ut spiritus non res ipsas apprehendat et cognoscat, sed tantum mera imagines rerum.

Haec ultima sententia, tamen sat. communiter inde calculo a philosophis pretata est. Ideae innatae quam false supponantur, ea omnia probant, quae antea de pertinentia/ritis sit verbo rationis exposuimus; quam hic etiam Cartesius logice quidem sed gratuito negat, asseritque actum spiritualem semper et numquam rationis. Nec enim Deae innatae forent nisi Intellectus semper in actu fuisset.

Quod autem ad aliam partem doctrinae de ideis, quod sit imagines rerum ipse Cartesius sensit, quae portenta inde sequantur. Sequitur sc. nos de nulla re certos esse posse. et meliori certe jure id sequitur quam ex admissis illis Aristotelis speciebus. Unde ipse certitudinis fundamenta servare studens, animum intellectivum ejusque in id conversio, ut hujus. m. fundamenta inconcussa remanerent. Id quo laudem pacto? Recurrit nimirum ad Dei veritatem, Dei quam, illis innatis sive veritas non natis ideis cognovit et demonstravit. quatenus nimirum ille Deus, qui creavit sensus, non potuit eos fallaces creare.

§ 43.

Prior sententia Cartesii explodit a Lochio, qui nullas nisi pati ideas innatas. Lochio ideae sunt primum generico objecta cogitativis, sive id circa quod mens cogitando versatur /Lib. II c. 1. §. 1./

Deinde in duas species sive classes dividuntur juxta duplicem originem ac fontem ex quo procedunt. Ac primae quidem sunt: /perceptiones rerum quas sensus nostri in mentem ingerunt./ lib. cit. §. 3/

2°. vero sunt perceptiones operationum, quae in mente sunt /ib. §. 4./

Illarum idearum origo est sensatio harum vero reflexio.

Porro notandum est accurate in hoc systemate dici non posse cogitationem nostram versari circa res vel objecta externa, sed objectum cogitationis dici debere ipsas ac solas ideas sive sensationis sive reflexionis.

Ex quo sequitur nullam nos habere posse certitudinem rerum externarum sensibus hoc ipse Locke, quum alicubi /Lib. IV c. II. §. 8./ scepticum indu-cens, nihil respondet, nisi quod opus non sit, ut ad hanc objectionem a vigilante quidquam respondeatur. Quod tamen cum dicit, statim ac si sentiret si nihil deesse in contineatur addit. Per me licet etiamsi . . . . . entium certitudinem in rerum natura existentium quibus sensus nostri testimonium perhibent, sanctum esse, quantum vis mentis nostrae assequi potest, aut ei hac hujus conditio postulat. Quae profecto nemo scepticus non aeque affirmaverit. –
Et profecto si sanctum ideas cogitamus, de ideis sanctum certi esse possumus.
Verum doctrina haec Locki paucat ex alio capite eoque multiplici. Jam clarus Rosminius illi ipsi verebat ab jure quidem merito, non posse ex suis principiis sive explicare sive etiam admittere ideam substantiae, quam tamen admittebat esse inte-nominem. Haec porro sunt Rosminii verba:

> Piuttosto che riconoscere qualche difetto nel principio del systema e confessare che i due fonti da lui stabiliti nella sensazione e riflexione non bastavano a produrre tutte le nostre idee egli trovò un' altra via a cessare la difficoltà cioè quella di pur negare, che esista l'idea di sostanza ... Io confesso, egli dice, che v'ha una idea, che sarebbe generalmente utile agli no-mini, perchè essa è il soggetto generale degli loro discorsi, ma essi introducono questa idea come se la conoscessero effettivamente. io voglio parlare dell' idea di sostanza, che non abbiamo ni' possiamo avere per via di sensazione o di reflessione ... Et postilla: Voi partite dal ragionamento, con esso e che escludete un fatto, questo non è conservare un metodo ottima-mente da voi stabilito.
>
> Se Dire: l'idea di sostanza non esiste, perchè non può esi-stere, perchè non derivando dalla sensazione e dalla riflessione, e appunto uno staccare tutto a ritroso del buon metodo / da voi stabilito / Rosm. Delle origine delle Idee. I Ser. III c. I. et 2. /.

Sed non solum idea substantiae exquiscari non potest ex illis fontibus Locki. Ante omnia non potest inde haberi vel ipsa idea Entis, nec deinde idea pertinentiae sive propriae, aut idea causalitatis, quae tamen omnino requiruntur. Nam

sine idea Entis non possum scire an sensatio, vel mens mea, quae operatur revera existat; sine idea propriè autem non possum cognoscere an haec sensatio sit mea vel non mea, subjectum nec objectum, itemque in reflexione. Vlas autem praecipuas ideas, quae omnium idearum fulcimenta sunt. Locchii doctrina ne fabulet quidem; puerilis sane curas et non philosophica inquisitio.

§ 44.

Berkeleji placitum deinceps notatu dignissimum est, pro sua necessitudine cum prioribus sententiis, non minus ac pro sua enormitate. Ipsi in hac rerum natura duae tantum modo dantur rerum classes: ideae et spiritus. Ideae sunt res ipsae, nec aliae res in mundo dantur nisi ideae? —
Spiritus vero sunt subjecta, in quibus sunt ideae. De se ipsis autem spiritus ideas habere non possunt, nec ex reflexione quidem, ut in hoc differt a Locchio / sed habent notiones immediatas.
Berkeleji igitur reflexio non est origo idearum, sed hanc origo sola sensatio. imo sensatio est ipsa idea, et idea est ipsa sensatio. Notiones vero sunt aliquid ineffabile, nec melius ab ipso definitae sunt, quibus notionibus adhaerere etiam videtur ideas illas, quae a memoria vel ab imaginatione oriantur per reproductionem.

§ 45.

Coronam hujus doctrinae imposuit tandem Hume.
Hic de medio sustulit non solum animam materiam ut Berkeley, sed etiam animam spiritum, nec reliquit nisi ideas. Et ideas autem duplici modo considerat et
1° Impressiones vocat animae nostras sensationes, passiones, emotiones etc.
2° Ideas proprie vocat imagines extenuatas illarum impressionum.
Quas quidem abstractas nullo ait inhaerere subjecto, nec esse aliquam substantiam in mundo; sed quod nos corpus dicimus (esse collectionem impressionum) mentem seu spiritum (eandem vero dicimus) esse collectionem idearum. Sublata tandem idea substantiae non minus etiam causae expungit ex numero idearum.
Celebris ejus explicatio ideae causae minime effectum ad causam nullam aliam relationem habere nisi quod sit aliud post aliud.
Tres proprietates naturales adscribit ideis: 1/ Ideas consociari sui similibus; 2./ consociari sibi continuis in tempore vel in spatio. / 3./ iis tandem, quibus causa sunt in relatione effectus ad causam.
Sed haec tertia contradictio est, et juxta ejus systema sequi in secundo invenitur. —

Französisch.

§. 46.

Contra scholam Lockianam surrexerant Leibnitius et schola, cujus ipse est auctor. Ejus sententiae haec sunt momenta:

1° Mundus constat ex monadibus. Monas autem est substantia activa simplex sine figura ac partibus, in se portans virtutem, quae producat ipsa omnes mutationes, quibus subjacet per totam existentiam suam.

Juxta Leibnitium alia monas in aliam agere non potest. Hoc proprium solius est Dei. Sed Deus ita ordinavit actiones respectivas monadum, ut aliae cum aliis coincidant et in se vicissim agere videantur, cum tamen in se non agant sed unaquaque ex se et in se agat. Haec coincidentia vocatur ab ipso harmonia praestabilita.

2° Omnis monas habet in se suas ideas, omnes quidem innatas, et veluti cum ipsa connatas, insensibiles tamen, quas non omnis monas potest tollere. Ideas in hoc primo earum statu vocat perceptiones.

3° Monades substantiae naturae, inter quas anima humana, praeditae sunt virtute illas ideas innatas sive perceptiones reflexe elevare, vocantur a Leibnitio ad perceptiones.

4° Totus autem hic processus, quo ex perceptionibus fiunt adperceptiones, peragitur in ipsa monade nulla alia causa agente. Omnium perceptionum status sunt omnes certis appetitionibus, instinctibus, virtutibus, quibus monadem ejus rei capacem exponunt, sollicitant, urgent, ut eas adpercipiat et sic transeant in statum adperceptionis.

Leibnitio igitur omnes ideae innatae sunt, et omnes animae ipsarum ipsae auctores.

De his ipse Leibnitius: „Itaque quum alunde mihi exploratum sit primum principium Harmoniae in genere .... non potui non hoc in systema delabi, quod asserit. Deum statim animam creare ea ratione, ut ipsa sibi producere sibique repraesentare ordinate debeat, quicquid in corpore transigitur, et vicissim corpus ea ratione, ut ex se facere debeat id, quod ab anima percipitur. Ita, ut leges, quae in finalium causarum ordine evolutionem praeceptionum, quae anima ipsa sibi produxit, animae cogitationes colligant, debeant eo ipso imagines producere, quae corporum in organa nostra impressionibus respondeant, et vicissim ut leges motuum corporearum in causarum efficientium ordine sibi succedentium, respondeant cogitationibus animae, ita ut corpus ad agendum moveatur eo tempore, quo vult anima ut moveatur. Leibnitii Fundamina Theodicaeae pars I. §. 62. Ed. Francof. et Lips. 1739. Tomo II pag. 667.“

§ 47.

Eadem, quo el Leibnitius, tempore, suum condidit systema Malebranchius. Ipse cum Cartesio eximit ex iis earum numero perceptiones internas ipsius animi cogitationum; ceteras vero res omnes per ideas cognosci pronunciat. Ideae autem Malebranchio nec sunt objecta ipsa /Reid/, nec ab objectis veniunt /Locke/, nec ab animo producuntur /Leibnitius/, nec eas Deus produxit animae creans /Plato/, nec praevidit humana objectum cogitare /T. Thomas post Aristotelem/, nec sunt animae perfectiones seu qualitates, quas in se habere rerum omnium quasque videret /Hegel/. Haec omnia Malebranchius eliminat. Ipsi placent, ideas esse ideas Dei ipsius, quas intellectus noster participat ut pote animus intellectui divino. —

§ 48.

Contra Locki cum ejusque scholae commenta insurrexit ex alia parte schola philosophica Scotorum, cujus princeps Reid haec de ideis docet:

1° Ideas esse perceptiones rerum ipsarum et quidem immediatas rerum tamen nec modum, quo fiant, nec consecutaneum, quod cognoscantur, aliunde ab hominibus explicari posse contendit.

2° Admittit tamen judicium praecedere animum perceptionem judicium s: primordiale atque ad naturalem sive insitum, sive inspiratum mentis humanae, unum vel multiplex, illudque indivisibile atque mysteriosum? — — Franzöusch.

Hujusmodi systema ni recusavi vitare coepit philosophiam reducere, et nullum ejus defectum, cum postea veritatis in ipsa contentae spectatores explicandae assumerentur: Ejus imperfectio in eo consistit, quod neque modum exhibet, quo fiat illa immediata perceptio sc.

An percipiatur res ipsa?

An tantum forma ejus?

Deinde nec satis judicium explicat primitivam illam et naturalem et praesertim:

An sit spontaneum?

An sit participatum?

Imo hujusmodi systema videtur in duas priores sententias se convertere, quod et perceptis apprehendat rem ipsam et quod illud judicium sit spontaneum, ac eo ipso non jam imperfectionis sed falsitatis arguendum esset. Nam si mens res ipsas percipiat et res cogitet, res etiam creat, et si sit spontaneum judicium, est etiam sui ipsius causa et ex se ipso exsilit.

Haec objicimus ex sententia nostra.

Celerum clarissimus Rosminius jure ipse etiam hoc systema et approbat et confutat, in aliis feliciter, in aliis minus. Notata tamen dignissima est objectio ejus contra hanc scholam et maxime contra Reidii continuatorem Dugaldum Stewartum, quod neget ideas universales. Reid non vult dari existere nullas intra

l'oggetto percepito e lo stimolo percipiente, e questa è pure l'opinione di Stewart. Ora rispetto agl'individui stessi esistono; ma rispetto alle idee generali non avendo queste fuori dello stimolo una esistenza, non restava nel sistema del Reid modo alcuno di spiegarle. Quindi lo Stewart prese il partito di negarle affatto, affermando ch'elle non sono che meri segni nomi. /Mem. dell'Origine della Fac. Serm. III cap. IV art. 19. Vol. I. pag. 130./

§. 49.

Quod explicare Reidius non est ausus, id ad resolvendum suscepit Kantius, nimirum, quae sit illa naturalis conditio et primitivum judicium rationis, quae omnem antevertant apprehensionem.

Hoc se praestitisse natus est in sua Critica puree rationis, de qua Rosenkranz ect.: - „Er ist das Prinzip jener ganzen neuern Philosophie. Alle Erfindungen derselben und sogenannten Entdeckungen sowohl in ihr selbst, als in andern Wissenschaften, haben sämmtlich Bezug auf diesen Punkt. Fichte, Schelling, Hegel und Herbart haben sich sogleich, und jedesmal an ihre Vorgänger / Reinhold, Jacobi II Maimon und Schulze / 1838 / (ad calcem: Engländer, Franzosen und Deutschen unbekannt, nannte sie vorzüglich in allen, insbesondere Kritik ihn, von Kant schon 1781. verfasst. Nur so können sie sich neue eigenthümliche Systeme der Philosophie, und nur auf diese allein sich irgend scheinbare Neuerungen machen ..."

Quam opportune!

Verum ex Kantio primum productum nostri intellectus est experientiae quam ex solis conflatum et impressionem, et actio intellectus in ipsas.

Ad est experientiae non venit ex solis sensibus nec est hoc modo possibilis: „Erfahrung ist schon Zusammensetzung durch unsere Produktivität unserer Einbildungskraft hervorgebracht, indem wir das rohe Material der sinnlichen Empfindungen bearbeiten" / Kritik der reinen Vernunft. Einleitung B. 1. /

Intellectus vero Kantii ad veritatis cognitionem ab experientia mutuata et empiricas tantum seu a posteriori esse, in se vero alias invenire, nimirum a priori, quae experientiam ipsam possibilem effecerunt, imo etiam quae omnem experientiam transcendunt. Ex hac definitione provenit Kantii doctrina de ideis.

„Solche allgemeine Erkenntniß nun, die zugleich eine Erkenntniß der innern Nothwendigkeit haben, müssen von Erfahrung unabhängig, rein für sich selbst klar sein. Man kann sie daher Erkenntniß a priori, die ihr Gegentheil, was man Erfahrung nennen, hervorgebracht ist, rein nur sich enthält,

nur a posteriori war nunzierbar erkannt wird /loc. cit./. Dann fragt es sich, welches Vermögen man benutzen soll, diese selbst unter Reflexionsbestimmungen die Erkenntnisse mangeln, die ihnen Objekte a priori haben müssen ... um Reflexionen Vorstellungen der Dinge Zusammensetzung zu verschaffen /ibi/ .... Was aber uns nicht mangeln will, ist dieses, daß gemeine Erkenntnisse sogar das Feld aller möglichen Erfahrungen ausfüllen'.

I Modus, quo cognitio directe ad objecta refertur / medium cognitionis / ea tantio vocatur intuitio.

Jene Art und durch welche Mittel sich unser immer eine Erkenntniß auf Gegenstände beziehen mag, heißt der Anschauung, wodurch sie bis auf dasselbe unmittelbar bezieht, und worauf alles denken als Mittel abzwecket, die Anschauung.

/ Erläut. d. r. Vern. I Th. pag. 31./

Quot verba tot contradictiones /

Has intuitiones cogitat intellectus, et inde erumpunt ideae.'

Durch die Verstand allein werden sie Begriffe /die Entspringen und von ihre entspringen die Begriffe. /loc. cit./

II Sed ut intuitio sit possibilis, non solum requiritur facultas recipiendi /sensibilitas/ non solum actio objecti in eandem facultatem /sensatio/ non solum id, quod per hanc actionem a nobis ex objecto apprehenditur /ph aenomenon/; haec omnia dant tantum materiam intuitionis.

Requiritur insuper forma intuitionis, quae utique in nobis a priori inest. Hujus modi forma nostrae sensibilitatis, quae omnis intuitio possibilis fit, et quae vocari potest intuitio pura, est forma spatii et temporis, quae sunt duae elementa cognitionis a priori.

Haec formae spatii et temporis inveniuntur tantum in nobis subjective et nullatenus in rerum natura.'

Die Sinnlichkeit /Rezeptivität/ Vorstellungen durch die Sinne, wie wir von Gegenständen afficirt werden, ist Empfindung /quam nos sensibilitatis voce vertimus/. ....

Die Wirkung eines Gegenstandes auf die Vorstellungsfähigkeit, sofern wir von demselben afficirt werden, ist Empfindung /nobis sensatio/. Diejenige Erscheinung, welche sich auf den Gegenstand durch Empfindung bezieht, heißt unzierlich. Der unbestimmte Gegenstand einer unzierlichen Erscheinung heißt Erscheinung /phaenomenon/. Die der Erscheinung innere ist das, was der Empfindung korrespondirt die Materien

dasselbe, verbindung aber, welche macht, daß der Mannigfaltige der Erscheinung, in gewissen verhältnissen gegeben, nicht, wenn es die Form der Erscheinung. Attende ad haec quae sequuntur: „Es das, worin sich die Erscheinungen allein ordnen, und in gewisse Form, gestalt gestellt können, nicht selbst wieder Empfindung sein kann, folgt uns ganz die Materie aller Erscheinungen nur a posteriori gegeben, die Form derselben aber muß zu ihnen im Gemüth a priori bereit liegen, und derselbe also gesondert von aller Empfindung betrachtet werden. /ib./ Verum enim vero non videt sine forma objectiva, extrinseca, reali /quam omnino rejicit/ impossibilem esse illam ipsam sensationem, quam praeponit. Nam Ens unumquodque per suam formam et sub sua forma existit per eamdem ergo et agit, sine forma igitur non potest producere sensationem. Ergo aut habet formam aut impossibilis est sensatio. Ita plane. — Sed adhuc ex alia parte quaestionem moveo. Domus: non habet Ens formam, at sine forma quomodo actionem suam exercet?

Dicis per phaenomenon? Sed ego ipsum phaenomenon formam dico, in qua utique includo et spatium et tempus. Ergo semper per formam Ens agit. Quod si sine forma omnino, ergo Ens per se agit, i.e. ipsum numenon ejus. Sed hoc subverteret universam philosophiam Kantii, praesertim vero illam distinctionem inter numena et phaenomena, quorum haec tantum obvia nobis, illa vero imperviа dicit et ad pruit. —

Falsum igitur est, non dari in phaenomenis formam objectivam et realem, et eam tantum ponni ipsis a nobis.

Prosequitur: „Diese reine Form der Sinnlichkeit wird auch selbst seine Empfindung ..... sein Mannigfaltiges von allen Prinzipien der Sinnlichkeit a priori genau so, wie es unter Grundsätzen der Apprehension /sexta partitionem cognitionum ab antiquis usurpatam in διάνοιά και νοητά/ durch Synthesis der Einbildungskraft verbunden werden muß, damit nicht nur die Empfindung überhaupt, sondern auch jede besondere Empfindung überhaupt, damit nicht nur die Empfindung überhaupt, sondern auch jede besondere Empfindung überhaupt, nämlich Raum und Zeit. /loc. c. p. 32/

Spatium ergitur et tempus sunt formae puræ intuitionis sensibilis, quæ, sunt principia etiam cognitionis a priori.

III. Superest, ut intellectus cogitare intuitionem possit et actum sua conceptum formare, non sufficit ad id:

1. Intuitio pura, quae consistit in diversitate,
2. Synthesis quaedam hujus diversitatis facta per imaginationem, sed requiritur
3. Unitas intellectualis, quam huic synthesi tribuunt notiones, seu ideae a priori, quae nihil nisi a priori sunt elementa hujus intellectus, et hoc sunt quasi ejusdem functiones seu formae puræ judicii: Hæs notiones sunt Aristotelem categoriæ vocat Kantius, quarum haec est tabella:

Categoriae

1 Quantitatis

Unitas
Pluralitas
Totalitas

2 Qualitatis

Realitas
Negatio
Limitatio

3 Relationis

Inhaerentiae et Subsistentiae
/substantia et accidens/
Causalitatis et Dependentiae,
/causa et effectus/ causa et effectus
Communitatis,
/actio reciproca activi et passivi/

4 Modalitatis

Possibilitas — Impossibilitas
Esse — Non esse
Necessitas — Contingentia.

Kann und darf aufgefasst und ein Mannigfaltiges derselben zur Einheit Verbindung a priori, gefasst aber gleichfalls zu dem Verbindungen der Kategorien äußeres Gemüths ..... allein die Kategorien äußeres Denkens entstand ist, was Stoff Mannigfaltige zuerst auf gewisse Weise zusammengenommen und verbunden erwarb, um Erkenntniß zu machen. Diese Handlung nennen ich Synthesis [loc. cit. p. 76.] Sie sollen, wenn nun zum Behufe der Erkenntniß allen Synthesis a priori zugleich sein müß, ist das Mannigfaltige der reinen Anschauung /intuitio pura quae consistit in diversitate/. Die Synthesis stellt Mannigfaltige durch die Einbildungskraft / wenn Einheit derselben in den Begriffen

Sublime der Tafel ohne die wir überhaupt zur Sinnlichkeit gehen würden, der wir uns also selbst nur niemals bewußt sind / paulo superius / ist das Quale, sind also auf Sinnlichkeit. die Begriffe, welche diesen reinen Begriffen Gegenstände geben, und Categorien in der Metaphysik dieser vorhergehenden synthetischen Einheit der Apperception, sind also zur Sinnlichkeit eines vorkommenden Gegenstandes und daraus nöthigen Merkmale. / Cor. cit. p. 77 / -"

Einfalle Einsichten, welche den mannichfaltigen Vorstellungen ein gewisses Verhältniß giebt, die giebt muß der bloßen Synthesis mannichfaltiger Vorstellungen in einem Bewußtseyn Einheit, welche allgemein Grundlage der Einheit der Verstandesbegriffe heißt. Sodann Mannigfaltigkeit, und zwar durch abwechselnden Grundlagen, wodurch sie in Begriffen vermittelst der verschiedenen Einheit, die Begriffe Form einer Vorstellung zu Stande bringt, vermittelst der synthetischen Einheit der Mannigfaltigkeit in der Anschauung überhaupt in einem Verstandesbegriffe heißen, die a priori auf Gegenstände der Anschauung überhaupt gehen, welche a priori auf Gegenstände der Anschauung überhaupt gehen, wie es in der vorigen Tafel Begriffe Einheiten in allen möglichen Verhältnissen gab, dasselbe Verhältniß Einheiten [*] gab, dasselbe Verhältniß Einheiten

[*] Tabella vero, quae priori pro basi inservit et in qua Functiones omnes Intellectus repraesentare aggressus est, sequens ab ipso Locke:

I.

Quantitas Judicarum

Universales
Particulares
Singulares

II.

Qualitas

Affirmativae
Negativae
Infinitae

III.

Relatio

Categoricae
Hypotheticae
Disjunctivae

IV.

Modalitas

Problematicae
Assertoriae
Apodicticae.

In quibus, si praeserlim cum priori Tabella conferamus, fortuita et incoaeren-
tia

/

völlig verkörpert und frei Mannigfaltigkeit vorfindet, möglicherweise. Wie verhalten sich Begriffe zu Aristoteles Kategorien usw. usw. etc. /vor. Bl. pag. 78./

Hîc notandum maximum vitium: omnia haec judicia supponere ideas, nec eorum quantitas, qualitas etc. potest esse considerata sine ideis. Per falsam abstractionem tantum sumuntur ut puras.

Omnium judiciorum supponitur a priori, quod primitivum, quod negatur, coarctare ex representationibus duabus extremis, quae possint notiones (Begriffe) vocat earum unitatem (copulam). — Quaerimus:

Datae representationes vel sunt Intuitiones, vel non.

Si Intuitiones, tum intuitiones sunt priores judicio — si non sunt Intuitiones, ergo nec representationes. Nam unde haudum representationes?

Si non sunt representationes nec erit judicium.

Haec objectio eo vel magis opportune est, quod nos definiat puram notionem (ideam) intellectualem ejus unitatem diversarum representationum in una intuitione — Ergo notiones (Vorstellungen, Begriffe), quae omnino in judicium, sunt quidem unitates intuitionis: Ergo non datur judicium sine ideis representativis, nec ideae sine intuitionibus. Ex altera parte non dantur ideae sine judicio a priori. — Quantus circulus vitiosus!

IV Data ex una parte intuitione, ex altera vero datis hug: m. Categoriis sive notionibus a priori, quum tamen non possint secum copulari, utpote diversae naturae sua, deberatur adeoque tertium momentum, quo tandem adhibito ideae efficiantur, et quod a Kantio vocatur Schema.

Schema est quid intermedium inter intuitionem et intellectum, est aliqua representatio pura simul et sensibilis et pura, qua cujus categoriae intellectus possunt applicari phaenomenis intuitionis. Et generaliter quidem Schema esse tempus ipsum applicatum juxta ordinem categoriarum. Hug: m. vero schematum, quae deinde intuitionibus dant formas universales, et ideas efficiunt, parens etiam est imaginatio pura. Facultas vero, quae hug: m. schematum auxilio applicat categorias intellectus, intuitionibus sensuum distinguitur ab intellectu et vocatur a Kantio facultas judicandi. 1.

Tria igitur ex Kantio, requiruntur ad formandas ideas: Intuitiones, Categoriae et Schemata. 2

V Duo porro omnino notanda sunt:

1. Omnes Intuitiones procedere a phaenomenis, et sola phaenomena nobis communicare. Manuenda autem ab intellectu nostro non posse intueri nec de ipsis aliquid concludi. 3

2. Omnes notiones a priori et categorias procedere a conscientia ipsius intellectus (conscientia quidquid cogitet). Hanc conscientiam vocat ad perceptionem puram, ut distinguat ab ad perceptione empirica, quae est simplex conscientia sui. Vocat eam etiam principium transcendentale unitatis syntheticae, ut indicet ipsam esse quod possibile facit cognitionem a priori.

Haec conscientia sui fundamentum intellectus est omnium ejus functionum et cognitionum, primitiva statuitur et spontanea, nullam praecedentem passa, nec concomitantem. ipsa alias omnes praecedens omnesque concomitans. 4.

1. Wenn der Verstand überhaupt als das Vermögen der Regeln / Kategorien / aufgefaßt wird, so ist Urtheilskraft das Vermögen unter Regeln zu subsumiren, d. i. zu unterscheiden, ob etwas unter einer gegebenen Regel stehe oder nicht. / ibid. pag. 118. /

2. In allen Subsumtionen eines Gegenstandes unter einen Begriff muß die Vorstellung des ersteren / Subsitio / mit dem letzteren gleichartig sein / ibid. pag. 122. /

Also sind reine Verstandesbegriffe / notiones, intellectus, categoriae / in Vergleichung mit empirischen / sie überhaupt sinnlichen / Anschauungen / intuitiones sensibiles / ganz ungleichartig ..... Nun ist nun die Subsumtion der letzteren unter die ersten, mithin die Anwendung von Kategorien auf Erscheinungen möglich? Hier sagt ..... die Vorstellung, welche eine transcendentale Lehre der Urtheilskraft nothwendig macht / ibid. pag. 124. /. Nun ist klar, daß sie eine dritte sein müsse, welche einerseits mit der Kategorie, andererseits mit der Erscheinung in Gleichartigkeit stehen muß, und die Anwendung der ersteren auf letztere möglich macht. Diese vermittelnde Vorstellung muß rein / ohne alle Empirische / und doch einerseits intellectuell, andererseits sinnlich sein. Eine solche ist das transcendentale Schema.

Der Verstandesbegriff enthält reine synthetische Einheit des Mannigfaltigen überhaupt. Die Zeit als die formale Bedingung des Mannigfaltigen des inneren Sinnes, mithin der Verknüpfung aller Vorstellungen, enthält ein Mannigfaltiges a priori in der reinen Anschauung. Nun ist eine transcendentale Zeitbestimmung mit der Kategorie / die die Einheit derselben ausmacht / insofern gleichartig, als sie allgemein, und auf einer Regel a priori beruht. Sie ist aber andererseits mit der Erscheinung so fern gleichartig als die Zeit in jeder empirischen Vorstellung des Mannigfaltigen enthalten ist. Daher wird eine Anwendung der Kategorie auf Erscheinungen möglich sein, vermittelst der transcendentalen Zeitbestimmung, welche als das Schema der Verstandesbegriffe, die Subsumtion der letzteren unter die ersten vermittelt / pag. 123. /

Das Schema ist an sich selbst jederzeit nur ein Product der Einbildungskraft ..... das Schema ist vom Bilde zu unterscheiden ..... / pag. 124. /

Das Bild ist ein Product des empirischen Vermögens der reproductiven Einbildungskraft, das Schema sinnlicher Begriffe / als der Figuren im Raume / ist bloß Product und gleichsam ein Monogramm der reinen Einbildungskraft a priori, wodurch und wonach die Bilder allererst möglich werden / pag. 125. /

Also sind die Kategorien ohne Schemata nur Functionen des Verstandes zu Begriffen, dagegen aber keine gegenständliche vor. Diese Bestimmung kommt ihnen von der Sinnlichkeit, die den Verstand einschränkt, indem sie ihn zugleich ermöglicht / pag. 130 /

3. / Erscheinungen, sofern sie Gegenstände nach der Einheit der Kategorien denken, heißen Phänomena. Wenn wir aber Dinge annehmen, die bloße Gegenstände des Verstandes sind, und gleichwohl welche einer Anschauung, obgleich nicht der sinnlichen / coram intuitu intellectuali / gegeben werden können, so würden dergleichen Dinge Noumena / intelligibilia / heißen. / 8 pag. 206. /

Die Entscheidung der Frage, ob Phaenomena und Noumena, und die Welt in jenen Sinnen- oder Verstandeswelt durch eine reine Synthesis, mithin a priori, möglich sei, oder nicht, müssen wir in der Folge zu untersuchen, und die Ordnung dieser Untersuchung bestimmen. /pag. 211./

4. Enthält aber der reine Verstandesbegriff /perceptio/ der reinen Anschauung /der Zeit/ oder die reine Synthesis der Einbildungskraft, in der reinen Anschauung, für sich eine Apperception, d.i. das Bewußtsein der Identität seiner selbst bei sich, aller möglichen Vorstellungen a priori zu Grunde.

Wollen wir nun, den innern Grund dieser Verknüpfung der Vorstellungen bis auf denjenigen Punkt verfolgen, in welchem sie alle zusammenlaufen müssen, um vermittelst desselben die Einheit der Erkenntniß zu einer möglichen Erfahrung zu bestimmen, so müssen wir von der reinen Apperception anfangen. Das Prinzip Nihil a priori heißt nämlich das transcendentale Prinzip der Einheit aller Mannigfaltigkeit unserer Vorstellungen, welche sich in der Anschauung, hinsichtlich der Einheit des Mannigfaltigen in reiner Zeit, als der gemeinschaftlichen Form der Sinnlichkeit, vorfinden. /pag. 105. 106./

Et nota: "Wenn gleich Nihil ..... Alle Vorstellungen haben eine nothwendige Beziehung auf ein mögliches empirisches Bewußtsein ..... Alles empirische Bewußtsein hat eine nothwendige Beziehung auf ein transcendentales /vor allen empirischen Erfahrung vorhergehendes/ Alle bene animadvertatur / Bewußtsein, sein eigenes selbst als die ursprüngliche Apperception ..... der synthetischen Einheit; wodurch alles in möglichen empirischen Bewußtsein in einen einzigen Zusammenhang gebracht sein sollte, ist der gesetzliche erste und synthetische Grund. Die natürliche Neigung überwunden /pag. 106./

Die Einheit der Apperception in Beziehung auf die Synthesis der Einbildungskraft der reine Verstand. Apperceptio pura est fundamentum intellectus, sive ipse intellectus.

Exscribenda est porro summa doctrinae, quam de hac consociatione, quoque, relatione ad cognitionem universam dat /pag. 115./, de namque jam latet Fichte cum suo systemate et ulterior omnis philosophia.

Reinverstandesbegriffe Vorstellungen des Einheitsbandes einzigen Möglichkeit der Reduktion des reinen Mannigfaltigen begriffen.

Wären die Kategorien, womit unsere Erkenntniß zu thun hat, Dinge an sich selbst /nota/, so würden wir von diesen gar keine Begriffe a priori haben können.

Nego, — nam quamvis non admittamus conceptus a priori, tamen in hoc m. hypothese non apparet ratio, cur conceptus a priori ideo esse non possent, quia res revera existerent /. Denn woher wollen wir sie nehmen? /Et unde nunc sumimus? /Nehmen wir sie vom Objekt /wenn sie nur einmal zu entdecken,

wie dieses hier bekannt werden könnte (so würden unsere Begriffe bloß
empirisch, und keine Begriffe a priori. Nehmen wir sie aus uns selbst, so
kann das, was bloß in uns ist, die Beschaffenheit eines von unseren Vor-
stellungen unterschiedenen Gegenstandes nicht bestimmen, d. i. ein Grund
sein, warum es ein Ding geben solle, dem so etwas, als wir in Gedan-
ken haben, zukomme, und nicht vielmehr alle diese Vorstellung leer sei.
(Et cur tertium et medium viam non supponit; quod et res exterius
existat et agat et in intellectu sit forma passiva a priori – non activa –
quae intellectualiter respondeat formae objecti, sed formae reali objecto
ipsi inhaerenti? (Haec non est omnino nostra sententia, sed satis
apta, et quae poterat supponi, imo necessario debebat.) supponi.) Dage-
gen wenn wir es überall nur mit Erscheinungen zu thun haben, so ist es nicht
allein möglich, sondern auch nothwendig, daß gewisse Begriffe a priori von
der empirischen Erkenntniß der Gegenstände vorherzugehen. Denn als Er-
scheinungen machen sie einen Gegenstand aus, der bloß in uns ist, weil eine
bloße Modification unserer Sinnlichkeit außer uns gar nicht angetroffen wird. Nun drückt selbst diese Vorstellung: daß alle diese Er-
scheinungen, mithin alle Gegenstände, womit wir uns beschäftigen
können, insgesammt in mir, d. i. Bestimmungen meines identischen
Selbst sind, eine durchgängige Einheit derselben in einer und der-
selben Apperception als nothwendig aus (Hic latet Fichte). In dieser
Einheit des möglichen Bewußtseins aber besteht auch die Form aller Erkennt-
niß der Gegenstände (wodurch das Mannigfaltige als zu einem Object
gehörig gedacht wird). Also geht die Art, wie das Mannigfaltige der
sinnlichen Vorstellung (Anschauung) zu einem Bewußtsein gehört,
vor aller Erkenntniß des Gegenstandes, als die intellectuelle Form
derselben, vorher, und macht selbst eine formale Erkenntniß aller
Gegenstände a priori überhaupt aus, so ferne sie gedacht werden
(Kategorien). Die Synthesis derselben durch die reine Einbildungskraft,
die Einheit aller Vorstellungen in Beziehung auf die ursprüngliche Ap-
perception, gehen aller empirischen Erkenntniß vor. Reine Ver-
standesbegriffe sind also nur darum a priori möglich, ja gar in Be-
ziehung auf Erfahrung, nothwendig, weil unser Erkenntniß mit
nichts als Erscheinungen zu thun hat, deren Möglichkeit in uns selbst
liegt, deren Verknüpfung und Einheit (in der Vorstellung eines Gegen-
standes) bloß in uns angetroffen wird, mithin vor aller Erfahrung vorher-
gehen und diese der Form nach auch allererst möglich machen muß.
Und aus diesem Grunde, dem einzig möglichen unter allen (perperam),
ist denn auch unsere Deduction der Kategorien geführt worden.
" (ib. p. 115. 116)."

VI. Tandem admittit Kantius summam facultatem, quam Rationem vocat.
Quod intellectus operatur circa intuitionem, id ratio operatur circa intellectum
ipsum, nimirum est facultas categoriarum ipsius intellectus in unitatem redi-
gendarum; est facultas ex suis principiis per ratiocinium concludendi, est fa-
cultas assurgendi per principia ad summum aliquod principium, ac proinde
facultas absoluti.

Haec facultas suae habet cognitiones et conceptus, quos Kantius ideas proprie vocat, quasque duplici(er) dividit:

1. Ideae simpliciter, quae sunt conceptus per notiones ab intellectu sumptas,
2. Ideae transcendentales, quae sunt conceptus a priori ipsius rationis, quarum triplex species:
   A. / alia quae quaerit absolutum categoricum Synthesis in aliquo subjecto.
   B. / alia absolutum hypotheticum Synthesis membrorum alicujus seriei.
   C. / alia tandem disjunctivae Synthesis partium alicujus Systematis.

Alle reinen Erkenntnisse sind nun die seinen in Ansehung der zum Verstande und endlich auf der Vernunft, denen welche nicht Sinnen in uns angetroffen wird, den Stoff der Verstandesregel zu bearbeiten und unter die höchsten sind das Denken zu bringen .... Es gibt nun in uns drei Arten Erkenntnis, reine Begriffe enthalten, d.i. bezüglich Gebrauch; .... einen Verstand der die Möglichkeit der Erfahrung enthält. Die Begriffe des Verstandes, der die Möglichkeit der Erfahrung enthält ist die Form; einen der Vernunftbegriff /p. 258./

Die Form der Vernunftschlüsse, wenn man sie auf die synthetische Einheit der Anschauungen, nach Maßgabung der Kategorien richtet, wird den Erfahrung enthaltenden Begriffe a priori entstehen, welche wir reine Vernunftbegriffe oder transcendentale Ideen nennen können und die den Gebrauch des Verstandes im Ganzen der Erfahrung nach Prinzipien bestimmen werden /p. 259/.

Ein reiner Vernunftbegriff (Idee) überhaupt dient den Begriff des Unbedingten, so weit es einen Grund der Synthesis des Bedingten enthält, worüber nur eine Regel /p. 260/.

Es wird also nur die Einheit der Vernunft in die Begriffe des Verstandes gebracht, insofern Raisonnement verlangt, so weit sich der Begriff von Gebrauch Erkenntnisgründe gesetzt werden, welcher beide Begriffe indem selbigen weit nach der Kategorie auf den Gebrauch der Urteile anwendbar können, das der Begriff Zugleich den Verstand zum transcendentalen, und die Regel der Einheit der Anschauung der Vernunft Zugleich die Kennzeichen der Vernunftbegriffe an die Hand geben werden.

Wir erklären in unsern Teil unsere transcendentalen Begriff der Vernunft nach der Kennzeichen der Regeln, die Unterscheidung mir die Vernunft von derselben Bedeutung, das wir die Vernunftgründe der Form, Begriffe nennen wollen. /ibid p. 242/.

Der Verstand muß die Kennzeichen der Einheit der Anschauungen

unmittelbar der Regeln sein, heißt die Anwendung der Verstandes-Regeln unter Bedingungen der Anschauung / S. 245. Lexikon Jakobs Anwendung in seinem Anwendungsfalle kann ich mir nur einen Regel / major / unter den Verstand. Zum Urtheilen überhaupt ist ein besonderes Talent die Bedingung der Regel / minor / unmittelbar vor Verstandesregeln. Endlich bestimmen ist nichts anders als die Subsumtion der Regel / conclusio / mittels a priori, durch die Anwendung ... die also selbst die Anwendungsfähigkeit / gerade derjenige, welcher alle Verstandesregeln besitzt, für sich nur dann besitzen, wenn sie das Unterscheidungsvermögen in Anwendung vorstellen, nämlich: Subsumtionsfähigkeit, oder die eigentliche Anwendungsfähigkeit. / ib. p. 246. / Kinds Erklärung der Anwendung. — Essays über die Anwendungsfähigkeit ... auf Begriffe und Verstand ... Anwendung ... der reinen Verstandesregeln der Anwendung, mit Ausschluß der Sinnlichkeit / ist: ja dann Unterscheidungsvermögen des Verstandes über Naturdinge zu finden, womit die Einheit verbunden wird. Diese Logische Regeln ... wird eine Principium der reinen Anwendung sein, das aber nimmermehr; wenn jeder Bedingung gegeben ist, bloß die ganze Reihe einander subsumirender Bedingungen, die nicht selbst unbedingt ist gegeben / d. i. d. dem Gegenstande und seiner Anschauung durch subsumirt / Ein besonderes Grundsatz der reinen Anwendung ist aber offenbar synthetisch, weil er sich auf den Unbedingten bezieht ... Die aus den reinen Verstandes Principien der reinen Anwendung entspringenden Grundsätze werden ... transcendental sein. / ibid. p. 248 / 249. /"

Quae logomachiae / Series Conditionum constituit Absolutum / Incondicionatum /.

(Ut omnem hanc doctrinam Kantii de ideis concludamus recensebimus nunc omnia vocabula, quibus nunquam de quod nos simpliciter ideas vocamus.

Et primo quidem Repraesentatio est ejus generalium vocabulum, quod omnibus ideis identidem imponit. —

Sunt 1° Perceptio est Repraesentatio cum consciencia.

2° Sensatio est perceptio quatenus est modificatio Subjecti nostri,

4° Cognitio est perceptio relata ad objectum,

5° Intuitio est cognitio immediata est singularis, eaque vel empirica vel pura,

6° Conceptus est cognitio objecti mediata et universalis,

7° Conceptus empiricus est ille, ~~qui fit ope schematis~~ qui admisceter sensatio,

8° Conceptus purus est ille, qui fit ope schematis,

9° Schema est Synthesis imaginationis productivae intermedia inter Conceptum intellectualem a priori, et intuitionem,

10° Notio est conceptus intellectualis a priori, in quantum in intellecta est ortum et sedem habet

11° Idea est conceptus permotiones puras,

12° Idea transcendentalis est conceptus a priori rationis, juxta formas ratiocinii habens pro objecto absolutum,

quia est unica Hypothesis tantum / der Voraussetzung

der Inhalt Vorstellungsart genannt wird, angenommen wird, die Gattung ist Vorstellung überhaupt (Repraesentatio). Unter der Vorstellung mit Bewußtsein (perceptio). Eine Erkenntniß die sich lediglich auf das Subjekt als die Modification seines Zustandes bezieht, ist Empfindung (sensatio), eine objektive Erkenntniß ist Erkenntniß (cognitio). Diese ist entweder Anschauung oder Begriff (intuitus vel conceptus). Jene bezieht sich unmittelbar auf den Gegenstand und ist einzeln, diese mittelbar, vermittelst eines Merkmals (Schema), was mehreren gemein kann seyn.
Der Begriff ist entweder empirisch oder reiner Begriff und der reine Begriff, sofern er lediglich in der Vernunft seinen Ursprung hat, heißt Notio. Ein Begriff aus Notionen, der die Möglichkeit der Erfahrung übersteigt, ist die Idee oder der Vernunftbegriff. / Kr. d. r. V. 458. /

§ 50

Scimus solum Kantium in ea versatum, ut explicet judicium a priori, cui adjunxit ratiocinium a priori, cujus autem exemplum et fundamentum collocavit in Conscientia sui.

Quam perperam id fiat, paucis demonstrabitur. - Conscientia mea est profecto forma mei Ego, ita ut enuntiari possit: Ego sum Ego. / Ego forma mea Ego subjectum /, ie, mea forma pertinet ad meum subjectum /. - Jam vero si hujus m. Conscientia sui supponatur primitiva, spontanea, a priori, tum verius haec altera formula enuntiari debet: Meum Ego ipsum adaequat suam formam. - / Quae forma est expressio Entis absoluti. /. Quaerimus vero hujus m. forma estne adaequata Enti / subjecto / necne ? Si non est adaequata Enti, ergo debet ulterius perfici, quod non potest fieri nisi per aliquam relationem aliorum Entium / nam ~~aliter~~ aliter esset adaequata /. At si alia Entia necessaria sunt, ut forma perficiatur, ergo non erit verum, quod Ens ipsum proadaequat suam formam sed tum ex aliqua parte, imo ex toto, juxta axioma: malum ex quacunque defectu. - Si autem forma est adaequata Enti, tum profecto Entia alia, si qua sunt, non possunt agere in ipsum, quia eam aliquo modo modificarent et perficerent, ac proinde non esset adaequata. Quamobrem negari debet existentia omnium aliorum Entium praeter meum Ego, cujus conscientiam meum fero. (Nam si essent, et ego ea perciperem, agerent utique in me; si agerent, modificarent conscientiam mei, formam meam, ac proinde haec forma non esset adaequata /. Nulla igitur extra me sunt Entia, quinimo neque phaenomena ob eandem rationem. - Nihil est in rerum natura nisi meum Ego.

Haec rectissime concludantur ex principiis Kantii. Neo definit quo hanc conclusionem acutissime deduxerit, et his fuit Fichte. Opponebatur quidem aliqua difficultas. Sentimus nimirum et percipimus, imo et intelligere videmur aliis res extra nostrum Ego in nos agere; quomodo ergo hujus. universalis experientiae imo et conscientiae, stare poterit cum exclusiva realitate solius Ego nostri? Hic labor, hoc opus quod exanclare aggressus est Fichte.

Conscientiam sui sumit Fichte pro unico principio suae philosophiae, seu positio ab ipso vocat: Doctrinae seu Theoriae / Wissenschaftslehre /.

Conscientia sui dividitur in Objectum et Subjectum.

Ego tanquam Objectum est actus actionis / Thatsache / primitivus et absolutus spiritus nostri.

Ego tanquam subjectum et cogitatio / I / sive repraesentatio per reflexionem h. m. ergo sum /

Haec est igitur Idea, nam hoc est solum objectum Cognitionis nostrae.

Haec conscientia sui subjectiva reducitur ad tria principia absoluta.

1m Principium est absolute absolutum, quod abstracte exprimi potest hac formula:

$$A = A;$$

concrete vero exprimi debet:

Ego sum Ego.

ubi hoc sum cum exprimat actum actionis ipsius spiritus, hoc debet quod Ego sit productum a se ipso, et quidem absolute. Hoc mihi subministrat definitionem adaequatam hoc Ego, tanquam subjecti absoluti, et quidem sequentem: Ego tanquam Subjectum absolutum est id cujus essentia in hoc tantum consistit, ut ponat seipsum tanquam existens, [illegible] / Fichte Grundlage der Wissenschaftslehre, Lib: 1802. pp. 9. /

In hac formula $A = A$ unum membrum necessario debet sumi pro Ego quod est objectum absolutum et producens, aliud vero membrum pro Ego, quod est subjectum absolutum et productum. Sed in hac definitione dicitur quod ejusmodi subjectum absolutum est id quod ponat se ipsum tanquam existens, quae ultimae est suprema contradictio in ipsis terminis ut mihi jam dictum (de aliis capitibus hujus doctrinae, ubi supponitur esse objectum hujus subjecti, et hoc objectum esse Ego, ubi etiam in textu notavimus. Si subjectum est producens, non potest esse productum, sed productum erit objectum, et e contra si subjectum est productum, non erit producens, sed objectum ~~est~~ erit producens. — Clare dicimus et objectum, et subjectum esse ejusdem

tamen relatio productionis activae et passivae est ea quae
activae (unum) distinguit ab altero, et utraque nullo modo potest
alteutri tribui, nam nulla tunc esset relatio, et tamen producens
et productum necessariam dicit relationem, nam sunt duo termini
etiamsi supponamus eos in eadem natura, et ita semper erit
Objectum et Subjectum. Ex quo sequitur: si Objectum est Ego
Subjectum debere esse aliud Ego. Consequentia est indubitabilis.
Et verificatur in divina natura. — Systema Fichtii ergo tum
solum esset verum, si in homine essent plures personae, sal-
tem duae, cum tamen nec ipse id mittat, nisi unam,
hinc est, quod ipse suum systema, miserrime everti.
Haec definitio illum Spinosae redolet: „Substantia est id,
cujus essentia involvit existentiam."

Hoc principium (activitatis ȯō ē Ego) cuicunque rei applicatum dat
ipsi realitatem.

In Logica constituit principium Identitatis

Quam perperam hoc principium in Logicam aliunde invehitur
et non potius ab ipsa mutuatur, ut deinde ex logico principio
ipsa conscientia explicetur facili negotio demonstrari potest. —
= Logica ergo est abstractis, quae sunt formam subjecti ab-
soluti / ȯō ē Ego / et ab ipsa abstrahitur ejusdem formam
cogitat, et fit forma formae. Hoc modo logica est formae
idealis, formae realis ȯō ē Ego. Verissime quidem si ȯ Ego
est Ego divinum, et haec est nostra theoria formulae idealis idealissi-
me, et impie, et absurde si ȯ Ego ponatur humanum. Ut de impie-
tate taceamus, videamus quam sit absurdum. — Et sane, forma
realis ȯō ē Ego est id, per quod cognoscitur ejusmodi Ego, id quod est
id, super quod debet operari abstractio, et in quo et per quod debet
abstrahi ipsum Ego a sua forma, ut tandem fiat forma idealis.
Sed quis faciet hanc abstractionem? Certe non faciet ipsum
Ego: nam cum ipsum ȯō ē Ego juxta Fichtium possit
sit in actu activitatis, quo producat suam formam absolu-
tam / Subjectum absolutum /, profecto quidquid facit, non
potest esse contra ejus essentiam, sed necessario quidquid facit
est juxta ejus essentiam, i.e. nihil aliud potest ponere nisi
absolute suam formam, et non idealiter, abstracte. — Porro hanc
abstractionem neque facere potest forma idealis ȯō ē Ego, i.e.
Subjectum absolutum. Nam non abstrahitur nisi id, quod
cognoscitur prius, et ab eo quod cognoscitur. — Jam vero Subjec-
tum absolutum ex Fichtio ipso, non cognoscit suum objectum
/Ego primitivum/ nisi indeterminato tanquam aliquod Posi-
tum / vide Superius folio 38 nota /. — Subjectum igitur
absolutum si velit ab illo objecto se ipsum abstrahere
nescit a quo abstrahat. — Remanet / supposito quod saltem

seipsum cognoscat / ut ex seipso abstrahat aliquid, quod est in ipso. Sed tunc non erit jam ipsum, et id quod per abstractionem hyp. m. ex ejus divinitate remaneret, non poterit aequari cum ipso, non erit ejus forma quae quaeritur. Nec Fichte hyp. m. abstractionem ponit sed eam, quae fiat ab objecto. Hanc vero videmus impossibilem esse. — At quo igitur haec abstractio tandem perficietur? Ab ipsa forte haec forma idealis sive logica quae quaeritur? Sed hoc absurdissimum esset. Nam cum ipsa non potest haberi nisi per abstractionem, perfecto ante abstractionem non existit. Quomodo ergo ipsa erit, quae abstractionem faciura sit? — Abstractio igitur Fichtii, per quam ex subjecto absoluto, ex forma absoluta conscientiae sui, fiat forma logica, proindeque ipsa Logica, omnino impossibilis et absurda.

In nostra doctrina de formula ideali, quam ante omnia conveniatur. — Nam cum forma realis illa primitiva Τὸ Ἐγὼ in nos agentis sit extra nos, agit in nos, et reflectens se facit in nobis formam idealem, quae cum facta sit nostra, et sit in nobis, informat nostrum Ἐγώ, et erat ex forma extrinseca concludit ad Ego extrinsecum, ita ex forma intrinseca concludit ad Ego extrinsecum, ita ex forma intrinseca concludit ad Ego intrinsecum. Haec omnia perficit forma nostra idealis, — quae licet sit idealis tamen vere existit / non per abstractionem /, quia ens reflexivum et reflexio formae realis agentis, proindeque agit et ipsa. — Sed apud Fichtium, cum forma ideali nec existat, nec agat ante abstractionem, hanc ipsam abstractionem debet facere forma realis / subjectum absolutum /. — Id, vero facere non potest nisi cognoscat Objectum quod etiam est absolutum. Sed hinc duo ad minimum essent Ego aeque absoluta, ut saepius notavimus. — Vel igitur totum systema permutandum in aliud, vel hyp. m. abstractio omnino rejicienda. Quod vero majorem longe stuporem excitat, illud est, quod ex hyp. Logica impossibili penitus, ita mihi suas regulas abstractionis et reflexionis. Audiamus potius rem incredibilem.

Fragwürdig.

= Logica ergo est abstractio, quae sumit formam substrati absoluti / Τὸ Ἐγὼ Ego / et ab ipsa abstrahens ipsam formam cogitat ut sit forma formae. Hoc modo Logica est forma idealis formae realis Τὸ Ἐγὼ Ego. Verissime quidem si To Ego est Ego divinum, et haec est nostra theoria formulae idealis, sed falsissime, et impie et absurde si To Ego ponatur humanum. Ut de impietate taceamus videamus quam sit absurdum. — Et sane, forma realis Τὸ Ἐγὼ Ego est id, per quod cognoscitur ipsum Ego ideoque est id, per quod debet operari abstractio, et in quo et per quod debet abstra-

Cessat

hi ipsum Ego a sua forma ad laudem facit formae idealis. Sed quis faciet hanc abstractionem? Certe non faciet ipsum Ego. nam cum essentia τοῦ Ego juxta Fichtium posita sit in actu activitis, quo producat suam formam absolutam / Subjectum absolutum /, profecto quidquid faciet non potest esse contra ejus essentiam sed necessario quidquid facit est juxta ejus essentiam, id. nihil aliud potest ponere nisi absolute suam formam, et non idealiter abstracte. — Porro hanc abstractionem, neque facere potest formae idealis τοῦ Ego id Subjectum absolutum. Nam non abstrahitur nisi id quod cognoscitur prius, et ab eo quod cognoscitur. — Jam vero Subjectum absolutum ex Fichtio ipso, non cognoscit suum objectum / Ego primitivum / nisi indeterminate tenquam aliquod Postulatum / vide superius fol. 58 nota 1 /.

Subjectum igitur absolutum si velit a se ipso illud objectum abstrahere, nescit quid abstrahat, si vero velit ab illo objecto se ipsum abstrahere; nescit a quo abstrahat. — Remanet / supposito quod sedem, seipsum cognoscat / ut ex seipso abstrahant aliquid, quod est in ipso. Sed tunc non erit jam ipsum, et id quod per abstractionem hyp. m. ex ejus divisione remaneret, non poterit aequari cum ipso, non erit ejus forma. — quae quaeritur. Nec Fichte hyp. m. abstractionem ponit sed eam, quae fiat ab objecto. Illam vero vidimus impossibilem esse. — A quo igitur haec abstractio tandem perficietur? Ab ipsa forte hac forma ideali sive Logica quae quaeritur? Sed hoc absurdissimum esset. Nam cum ipsa non potest haberi nisi per abstractionem, profecto ante abstractionem non existit. Quomodo ergo ipsa erit, quae abstractionem facturа sit? Abstractio igitur Fichtii, per quam ex subjecto absoluto, ex forma absoluta Consciendi sui, fiat forma Logica, proindeque ipsa Logica, est omnino impossibilis et absurda.

In nostra doctrina de formula ideali, quam apte omnia connectuntur. — Nam cum forma realis illa primitiva τοῦ Ego in nos agentis sit extra nos, agit in nos, et reflectens se facit in nobis formam idealem, quae cum facta sit, nostra est in nobis, informat nostrum Ens: et sicut ex forma extrinseca concludit ad Ego extrinsecum, ita ex forma intrinseca concludit ad Ego intrinsecum. — Haec omnia perficit forma nostra idealis

---

= His omnibus missis, argumentum, quod fundibus evellit Prieri ejusque hoc A = A, convertit in hanc animadversionem:

nem rerum, huj. m. principium in hac ~~re~~ quaestione non respicere Ens et Formam, ita, ut aliud A sit Ens, aliud vero Forma. Sed respicere unam eandemque formam (conscientiam sui). Porro si non absurde sed recte omnino comparari potest Ens cum sua forma et dici identicum; profecto non nisi absurde ipsa sola forma secum dicitur identica, non secum comparari non potest. Ad comparationem requiruntur duo termini, et forma est una. Quod si haec una duplicetur, etiam sola mente, cum agatur de forma absoluta, erunt duae formae verae absolutae, proindeque duae conscientiae 1ae personae? —

Secundum principium absolutum est absolutum formaliter tantum realiter vero pendet a primo illo. Hoc principium abstracte sumptum potest exprimi hac formula

$$-A \text{ non} = A,$$

concrete vero dici ~~potest~~ debet:

Ego opponitur non Ego.

Hoc principium est logica dat principium Oppositionis.

Objectio prima, quae contra huj. m. principium fieri potest debet, illa est: Unde rerum sumitur cognitio τοῦ non? Certe contra rationem videtur admisso principio quod A ponat A, admittere quod sit aliquid quod non sit A. statim ac A ponitur absolutum. Unde sumitur τὸ non A, aut generatim τὸ Non? Ibi haeret aqua?

In nostro systemate alius Ego (meum non Ego) est primum, quod ultimo est ipsum Ego absolutum, hoc se affirmans in me, fit in me meum non ego, et per reflexionem facit meum Ego.

Et sit recte omnia.

Tertium principium absolutum est tandem absolutum realiter formaliter autem derivatur a primo. Hoc principium Auctor non enuntiat abstracte, formula mathematica, nam esset sequens, unam quae maxime absurda

$$-A + A = A.$$

Sed tantum enuntiat sequenti propositione:

Ego et non – ego positum est utrumque ab Ego et in Ego, tanquam se invicem limitans, adeo ut realitas unius destruat ex parte realitatem alterius.

Haec realitas unius, quae destruit realitatem alterius

c!)

vel est ejusdem generis vel alterius. Sed alterius non potest esse, nam non destrueret. Ergo est ejusdem. Aliqui si est ejusdem tunc ea pars, quae destruitur, certe destructa est, i.e. non remanet, quemadmodum

$$(A + B + C) - (A + B) = C$$

Ideoque quod destructum est non apparet, ac proinde ex principio hoc sequitur:

1º Si partes τοῦ Ego et τοῦ non Ego, quae destruuntur, aequales sunt, profecto remanet nihil.

2º Si sunt inaequales, remanebit id, cujus partes potiores erunt, sc. vel Ego solum, vel non Ego solum.

Limitatio cum fiat per partes realitatis applicandas vel uni vel alteri terminorum, hinc fit, ut uterque terminus ponatur divisibilis. Plenior etiam est, ut summa omnium principiorum hac formula enunciari possit:

In τοῦ Ego opposito τοῦ Ego divisibili τὸ Non Ego divisibile.

Haec est summa philosophiae, nec ultra progredi fas ipsi est. ab hac scientia Deus jam fit scientia scientiae.

Pone partes realitatis = 1000, quae sunt applicandae τοῦ Ego et τοῦ non Ego. unde

Pone partes τοῦ Ego = 100
partes τοῦ non Ego = 900

Hoc quo sunt divisibiles. Et quomodo? per quam divisionem? Certe volebat dicere unamquamque partes vel unitates, et quidem unum per alterum vel ab altero.

Ex quo patet quod non sit uterque terminus, qui ponatur divisibilis, ut vult Auctor, sed ipsum Ego primitivum, illud quod per primum principium enunciatur. Ut inde videre si quid sequatur absurdi: Cum Ego dividatur, necessario divisa non sunt integra, ac proinde sunt in τοῦ Ego divisibili duo non Ego (vel plura) divisa, et principium jam debet exprimi:

In τοῦ Ego opposito τοῦ non Ego diviso τὸ non Ego divisum.

Hoc tertium principium absolutum dat in Logica tertium principium logicum, quod est principium rationis (sufficientis), quae est vel ratio relationis, vel ratio distinctionis. Illa conjungit opposita in ea parte, quae sunt identica, haec distinguit identica, in quae parte sunt opposita.

Principium rationis non versatur circa Ego et non Ego et circa opposita per hujusmodi actionem, sed potius accedit

ad eam, quam nos diximus formulam idealem, et versatur in conjunctione, quae intercedit inter formam et Ens.
Ex alia parte versatur in conjunctione, quae intercedit inter effectum et causam.

Haec tria principia logica (sive ideae) dant tres operationes:

1° Thesis est positio aliqua sive affirmatio alicujus A
2° Antithesis est negatio illius prioris positionis, sive positio alicujus Non A
3° Synthesis est reductio ad unitatem A cum Non A in quo sunt identica, post distinctionem in eo, in quo sunt appositia.

Ex his operationibus logicis exsurgant tres species judicandarum, quae sunt vel thetica, vel antithetica, vel synthetica.

Harum functionum logicarum multiplex deinde usus apud Schellingium et Hegelium. Quid veri in se contineant, postea demonstrabimus.

Age dum in hujus. systemate bene advertas omnem philosophiam ex toto subjectivam esse, de objectiva rerum veritate ne quaestionem quidem moveri [a]) Logicam vero ad ipsam non pertinere, et esse formam tantum abstractam cujus formae philosophiae.
Hujusmodi Systemati datum est communiter nomen Idealismi subjectivi.

Et recte quidem, imo ipse Fichte ita suum Systema vocari jussit. Certe omnia in subjecto agantur, nec potest esse aliquod Objectum extra illud subjectum absolutum. — Quod quam inconcinne dicatur, nemo non videt, cum subjectum nomen sit relativum, et nec positio objectum exposulet. Loquimur de Objecto extra nos posito. Nam si aliquod objectum intra nos ponendum est, non abnuit a Fichte ut videmus; sed quo jure et quo sensu, id etiam ibidem explanavimus.

§ 51.

Idealismi objectivi auctor est Schelling discipulus primum mox aemulus et adversarius Fichtii.

Hic statuit unicum objectum Philosophiae esse Absolutum. Profectus autem est Schelling ex definitione veritatis, quae est concordia Subjecti et Objecti. Hoc non est verum nisi in Absoluto. Proindeque in prima sua perfectione et statim in initio jam supposuit universum suum systema. Verum est ipsum non vivere ab initio identitatem, sed

[a]) Res objectivae sunt umbrae quaedam in hoc systemate, Geometrice ad extra projectae. —

tandum Convenientiam inter Subjectum et Objectum, seu haec conformitas ipsi nihil aliud est ac Veritas".

Hoc est initium ejus Operis: Systema Idealismi transcendentalis: " omnis cognitio convertit in conversione alicujus Objecti cum aliquo subjectivo. Etenim non cognoscitur nisi Verum et Veritas invenitur in Conformitate repraesentationum cum earum objectis." Systema de l'Idealisme transc. trad. par Grimblot. Paris 1842. ed indicio.

Notetur permutatio terminorum: Verum et Veritas. — Si veritas est conformitas repraesentationis cum objecto, Verum longe est aliud. Est nimirum conformitas formae cum re, cum Veritas est conformitas repraesentationis seu potius formae Objecti quae est in intellectu Subjecti cum forma Objecti in Objecto. Proinde non in eo consistit Veritas, in quo consistit Verum. Ex hoc cognoscatur fallacia argumentationis Schellingi (qui Systema totum in nihilum redigit), quae in eo consistit, ut intelligat ex eo, quod veritas sit conformitas repraesentationis cum objecto, — etiam Verum id. Absolutum idem esse. — Quo facto totum systema corruit.

Objectum Absoluti esse Naturam, Subjectum vero Conscientiam sui ipsius Rationem.

Absolutum ipsum ipse identitatem Subjecti et Objecti, idealis et realis, cognitionis et existentiae, possibilitatis et realitatis, infiniti et finiti, generalis et particularis, essentiae et formae, animae et corporis. —

In hoc Systemate, hujus m. Absolutum idealem et Ideam omnium Idearum.

Est Ratio unica, s. divina, ex se creatrix, quae duas cognitiones creat, Hominis, non eam possidens, sed ipsa possidet Homines, in animibus unde cumque ac sibi identica.

Haec ratio eodem actu, quo ponit res objective, creat naturam pariter ideae subjective et creatum Spiritum, id, conscientiam suimet ipsius.

Hoc modo invenitur harmonia praestabilita inter res et ideas inter mundum realem, qui fit extra, et mundum idealem, qui fit intra, simple utroque sponte, ambo exemplaria unius ejusdemque prototypi.

Dialectica Ideae divinae, quae se explicando producit mundum realiter, et in spiritu humano se repetit idealiter, potest ab eodem considerari et tractari per intuitionem intellectualem, cum ipse sit et Idearum et actor hujus m. dialectica.

Haec intuitio creationis libera cognitionem realitatis constituit philosophicam, et ejus actus constituit principium. Quapropter ipse Auctor

suum Systema vocavit Scholasticum transcendentalem.

Haec eadem in sua est theoria et methodus, quae non est methodus vulgaris reflexionis, quae procedit per abstractionem, id est methodus constructionis seu productionis.

Demonstrare nihil aliud est quam construere. Cum ratio nostra sit forma absoluti ipsius, et idea nostrae sive formae absolutae rerum, hinc ut demonstretur res aliqua sufficit, ut construatur, sive producatur, id, ut ipsi assignetur locus et gradus, quem occupat in dialectica aeterna, id, in evolutione rationis creatricis.

Laudat ipse Autor Systema suum, tanquam poëma non factum sed verum quod de cautat generationem mundi et generationem Spiritus, utriusque quidem ex Deo illius tamen sine conscientia, cujus autem cum conscientia sui. - Est quidem vera poëma est, sed ipsius DEI generationem ipse decantans illic quidem ut natura, heic autem in ratione humana; quod solum accusare sufficit, ut illius scientia proferatur in reum.

§. 52.

Hegel existimat id, quod Systema Schellingii affirmat, verum esse, sed non probatum. Ipse proinde primi ipsius absoluti, ut putat, methodum absolutam, et cum primis id demonstrare, quo se modo conscientia humana pervenit in conscientiam identitatis inter cogitare et esse.

Hoc propositum ipse erat in tendebo laboriosissimo opere; "Phoenomenologiae Spiritus."

Hegel

I Haec exaltatio, ut dicit, scientiae primitivae ad veritatem fit per tres gradus qui sunt:

1° Conscientia generatim, prout qua objectum, est objectum;

2° Conscientia sui, prout qua Objectum est Ego;

3° Ratio, quae est unitas Conscientiae et conscientiae sui

Sie Thätigkeit wirkt Erkennen von Gegenstand zum Wissen dieser

als Erkennen überhaupt ist, insofern nicht Gegenstand mehr

Wissen sich

b, Selbst Erkennen, sich insofern Ich Gegenstand ist

c, Einheit von Erkennen und Selbsterkennen, Wissen

sich als Thätig, das Gegenstand nicht Selbst, und sich

Selbst nur als sich setzend für sich Gegenstand Wissen

macht, der Begriff des Geistes. (Encycl. §. 417.)

Locum praecedentium philosophiarum ita describit. „Die Kantische Philosophie kann am bestimmtesten so betrachtet werden, daß sie den Geist als Bewußtsein aufgefaßt hat, und ganz nur Bestimmungen der Phoenomenologie, nicht der Philosophie desselben enthält. Sie betrachtet Ich als Beziehung auf ein Jenseitsliegendes, das in seiner abstrakten Bestimmung das Ding an sich heißt, und nur nach dieser Endlichkeit faßt sie sowohl die Intelligenz als den Willen. Wenn sie im Begriffe der reflektirenden Urtheilskraft zwar auf die Idee des Geistes, die Subjekt-Objektivität, einen anschauenden Verstand u. s. f. wie auch auf die Idee der Natur kommt, so wird diese Idee selbst wieder zu einer Erscheinung, nämlich einer subjektiven Maxime herabgesetzt. Es ist daher für einen richtigen Sinn dieser Philosophie anzusehen, daß sie von Reinhold als eine Theorie des Bewußtseins unter dem Namen Vorstellungsvermögen aufgefaßt worden ist. Die Fichtesche Philosophie hat denselben Standpunkt, und Nicht Ich ist nur als Gegenstand des Ich, nur im Bewußtsein bestimmt; es bleibt als unendlicher Anstoß d. i. als Ding an sich. Beide Philosophien zeigen daher, daß sie nicht zum Begriffe und nicht zum Geiste, wie er an und für sich ist, sondern nur wie er in Beziehung auf ein Anderes ist, gekommen sind. (ib: §. 415.)"

Ex his:

1° Conscientia simplex tria in se continet momenta, quae sunt:

a, Conscientia sensibilis, quae est immediata relatio ad Objectum, et constituit certitudinem (Gewißheit.):

b, Perceptio, (Wahrnehmen) quae sumit Objectum ut mediatum in se reflexum, ut universale.

Notetur perpetua confusio inter duas notiones longe a se distantes quae sunt Generalis et universalis, quae uno vocabulo exprimuntur (das Allgemeine).

Haec constituit non abstractam certitudinem, sed determinatam, i.e. notitiam (ein Wissen).†

c, Cum nulla sit conscientia objecti immediati, nec dari potest mediata. Haec non applicamus formae quae est Objecti in Conscientia, et mediata et immediate.

Directa vero exceptio quam opponimus huic articulo Doctrinae, haec est: Data nimirum immediate Conscientia non posse tamen inde exurgere mediatam vi sua suaque sponte. Ad argumenta I nostri Capitis adde: Animalia habent Conscientiam immediatam, negari non potest; nunquam tamen habent mediatam, vel habere possunt. —

(+) Sonamus verba Auctoris: Ens Summum Ens, Ens ideale, Ens primitivum existens (et quomodo?), nihil sine Ens primitivum existens, nihil Ens primitivum existens, nihil Ens primitivum existens (et quomodo fit mediatum sine medio sine forma? Pursum, cum fuit semel facta immediatum id, sine forma, quomodo deinde constituitur in forma? unde haec?), in his verba stabitur / ergo Conscientia habet suum Ens, sed suum et Objectum habet suum, — sunt duo entia non unum. Si autem sunt unum, quomodo conscientia reflectet in suo tale Objectum, et quid ex ipso? Non Ens, nam est ideale, Formam ergo! sed Objectum non habet formam / est immediatum /. Age, habeat formam — sed cum Ens objecti sit, unum idemque cum Conscientia, et forma erit una eademque. Ergo conscientia suam ipsam formam reflectet? Sed hinc non redibit nisi se ipsam: erit Subjectum Absolutum Formale — non conscientia Objecti et quidem mediata Auctoris) in his verba stabitur sine ulla animadversione. / Sit finis sine Annotatione non sine aenigmatica Obscuritate sine Jargonismo, Quidquam Quidquid nisi mera Abstracta ex Jargonistica, pudenda Confusione, in Mysticismum (ib. S. 420.) Consulatur infra quid Hegelio sit abstractum, quid concretum.

C. Intellectus / Verstand /, qui est conscientia unitatis utriusque prioris (ex conscientia sensibili / sumatur, tanquam phaenomenon, ejus autem reflexio in se / perceptio / sumatur tanquam aliquid pro se existens Internum et Universale. Haec nimis intellectus est proxima veritas perceptionis et continet in se abstractam Peculiaritatem illius, quod est multiplex in conscientia sensibili, sed etiam eidem formam, internam quidem et simplicem, ejusdem multiplicis, quae sibi semper identica manet. Haec est legum quieta regio.

Haec omnia intelliguntur e Kantio, intelliguntur in quam, formaliter, nam vere intelligi non possunt. Ut haec sint vera, requireretur primum conscientia immediata objecti, quam impossibilem esse demon-

stravimus, denuo eius scientiæ medietas, quæ ex illa exoriri nunquam potest, tum vero ad Kantius, et non simplex Synthesis, ut ajebat Kantius, tum denique ut intellectus non sit ratio, et ratio non sit intellectus. - Hæc ultima distinctio quam perperam sit, sola hæc demonstratio empirica satis demonstrabit. non esse nimirum illum in natura Ens, quod habeat intellectum solum, quemadmodum sunt animalia, quæ habent conscientiam sensibilem solam. — Because hæc vero distinguitur a ratione sive intellectu, intellectus vero a ratione nonnisi logica relatione distingui potest, non reali; semperque intellectus erit ratio et ratio intellectus. — Ita super nihil permittere, ut creatio intellectus ex illis conscientiis efficiatur duo spontaneo modo. — Die wichtige Bestimmung des Unterschiedes ist, daß der Gegenstand niemals Bestimmung eines Prädicates in der Proposition sein, ist immer das Subjectum und Prädicatum ist. Der Inhalt eines Gegenstandes ist der Umfang / ib: S. 422. / Et prosequitur: Jamvero Subjectum ist nämlich die vollständige Menge jener Dinge und Prädicate mit sich identisch bleibt, Inhalt dagegen Prädicate ist das Maß der Zahl der Bestimmungen, ist nämlich allgemeiner Begriff / ib: / = die ersten absondernd / dann Anschauung / übersinnlich ist es, daß das Subjectum, mag es als Wesen die Vollständigkeit des Prädicates und Objectes begreifen, unterscheiden. Ist es unterschieden einen Gegenstand, der mich / nun ist unterschieden ist, ist Inhalt — Vollständigkeit.

2. Conscientia sui est veritas, simplicis conscientiæ et ejus fundamentum, ita ut omnis conscientia non sit nisi conscientia sui. Ipsius expressio est Ego = Ego, abstracta Libertas, pura Realitas, sine realitate.

— Die Bestimmung des Inhaltes ist das Vollständigkeit und Sinn der Sprache nun Inhalt, ist das in der Definition eines Inhaltes, meines umfangen Gegenstandes Vollständigkeit ist. Ist mir nun Gegenstand das Mannigfaltige / ist meine Vorstellung / Ist mir

Objectum dicimus non nisi. –
Ens Descartianum nonne Pulchrum ipsum ipse Hy- Hy. asserota
suscipit / quae apud Hegel spontaneitatem dicit / ratio
formalitatis. Si ipse nos ipsum Ruralitatis dum ipsalis, non Ego qua-
rendi finem ipse, ipse nisi nihil pulsor, ne Deus Creatorem ipsum
Ens Pulchrum nihil Deum nonpossumus ibi. / ib. S. 424 /. Hoc
est aliquo modo intelligantur, notetur: Conscientiam
esse in Objecto, esse animum cum objecto et respondere
Thesi. Ejus momentum culminans est percep tio.
In intellectu, percepta idealitate, sine negat Objec-
tum à se ipsum in Objecto, et ponit se ut Alium
et fit conscientia sui (Antithesis). Et ideo est
pura Idealitas, sine realitate. – Nos negamus con-
scientiam objecti fieri conscientiam sui. Ratio
negandi in eo potissimum invenitur, quod cons-
cientia objecti sit activa, activitate non nostra, con-
scientia sui vero sit passiva, et si ulterius fit ac-
tiva, id fit activitate reagente et non spontanea? –
Porro dum loquimur de conscientia objecti, quae
est activa, non loquimur certe de objecto materiali,
sed de Intellectuali id. de alia Ego, objective prius
extra nos existente et in nos agente. Sed verum
Objectum nostrae conscientiae sui est anterior
Ego, quod ultimo est absolutum Ego D.T.S. – Cum
haec percepimus et intellexerimus, tunc demum
et nostrum Ego percipimus et etiam alia Entia
/ non personalia / percipere valemus.

Ejus momenta sunt:

a Cupido (Cupiditas), quae est conscientiae sui immediata, l
minimum id quod in se (ens fis) erat / objective, simplex
conscientia / factum est propter se / fun fis / 121
id quae activitate ejusdem Ego se queruntis, et quod nunc
se invenit tanquam aliquid singulare (Singulum) 13

2, Ens Pulchrum ipse ipsi fis vestra non fis in qu-
gnantia sua in nostra Cognitione sunt Trinitas
genuina ipse. Ja sua Hegeliana sua unitas nim-

Ens Pulchrum ipse ipsi in Trinitas Unius Absoluti. sait ipse Cupiditas quod Cognitio. / Encyc. S. 426 /

/

Spiritujus. Mutuum / haec duo nomina sive duo nihila habentur ex S. praecedd. „ Für die subsumtion des Einzelnen Gegenstandes unter seinen Begriff ist notwendigerweise Gemeinschaft seiner selbst durch Objekt / oder ein Merkmal bestimmt, und für die Beziehung des Selbstbewusstseins auf das Objekt ist seine absolute Innerlichkeit ebenso oder ein Merkmal bestimmt. Duo nulla. Aliud nullum est objectum alienum coram conscientia sui ipsius, aliud vero nullum est ipsa haec Conscientia sui ipsius tantummodo abstracta Realitas alienum (non dixit coram objecto, sed coram relatione ejusdem ad Objectum) forte ideo non dixit coram objecto, quia Objectum ipsum in se conscientiam non habet.) Haec duo nulla non negamus. Objectum non est alienum, quod sit nullum coram conscientia sui ipsius, sed est aeque ens, imo est fundamentum conscientiae nostri met ipsius. Ex dictis supra patet. / oder der Gegenstand ist Gegenstand der Selbstheit, wird für dieselbe durch Identität." / ib. S. 727 /

3. Der Prozess dieses Prozesses ist das Ich sich selbst zu gegenständlich, mit sich identisch. „Vorher Einzelnes Einen Einheit oder in dieser Beziehung zunächst das Einzelne bestimmt und sah sich oder gegen andere, und ob sich auf das Selbst / haec negamus et vere negamus / Objekt nur vermittels Einzelne, sieht in diesem nur auf Einzelne wird / ib. S. 728 /

Quomodo unus perveniat hujus m. Conscientia sui immediata (quae nihil est, quod non sit Objectum sibi non conscium) quomodo mediata, perveniat in notitiam objecti sui ipsius conscii?

Antiatur: „ Aber der Selbstgegensatz, das Ich / dem unmittelbaren Selbstbewusstsein / in der Entzweiung wird Einheit nur der mittelnden Seite von sich selbst in der abgestorbenen Gegenständlichkeit oder in der Negation / beata

negatio quae super advenit, quomodo est inde? parum refert, modo adsit, vere Deus ex machina!) Hauptsinn der Unmittelbarkeit und der Einzelheit mit Hülfe des Rückgriffs die Bestimmung der Allgemeinheit und der Identität (o bona Identitas! vere bona ut sis soror negationis!) des Selbstbewußtseins mit seinem Gegenstande. – Das Resultat war die Negativität dieses Selbstbewußtseins ist das Bewußtsein eines fremden Objekts. (haec ergo ultima producitur creatur a priori illa, in qualem Ich das Wissen Einem, das Etwas, das Ich ist, das etwas mir wissbar Ich ist.")
Etiba fit conscientia sui objectiva, quam vocat agnitionem. Vide articulum sequentem.

Nota permutationem rerum: Cum Cupidineum quae est res alienus Deinis movet cum conscientia sui. Conscientia sui habet pro Objecto Verum nostrum. Cupido vero Bonum.

C. Conscientiae sui agnitio (das unmittelbare Selbstbewußtsein) est Conscientiae sui relata ad aliam Conscientiam sui. Hoc negotium agnitionis alterius Ego est unum bellum, unde primum exitum habet in victoriae alterutrius. Ego victor dominatur, victus vero famulatur; quae relatio cum magis magisque in dies perficitur, ex surgit tandem

(Sein als Selbstbewußtsein für ein Selbst, unmittelbar, zunächst unmittelbar, das ein Einfaches für ein Einfaches.

Ich spreche in Ich das unmittelbar mich selbst an, aber indem darin ein unmittelbar Unterschiedes / hoc est palmaris contradictio / das Ich verschwindet gegen mich selbst, einfaches Beisein (?!?), das Aufheben der Einzelheit des Selbstbewußtseins ist aber das Setzen der Einfachheit. Das ist damit nur das Besondere (particulare) bestimmt. Dieses widerspricht sich und strebt sich des seinen selbst zu entledigen. (Wie? Wie?) und für den Andern

des Lebens [illegible] zu sein, – Der Prozess des Innewerdens. / S. 430.
" Trieb und Kampf. " S. 431.
" Der Kampf des Innewerdens geht weiter auf das Leben und Tod. " S. 432.
Indem das Leben gewahr wird, wird es sich auf den Kampf zwischen dem unselbständigen Vorgehen mit der Vereinzelung, wobei es nun den Kampf des Lebens vorzieht, für das einzelne Selbstbewusstsein vorfindet, sein Innewerden eben verfolgt, das Innewerden eben auf sich selbst früh und von erfahren des Selbstbewusstseins wird. – Das Verhältnis der Herrschaft und Knechtschaft. " ib. S. 433. "

Huy: m. momentum theorium obtinet suum veritatem saltem ex parte mutatis terminis; ponatur sc. ex una parte Ego divinum, a suo principio omnibus numeris absolutum. ex alia parte Ego passivum contingens ex nihilo productum et se gradatim perficiens. – Si hoc ultimum actionem prioris non recipit ut debet, erit hus: m. bellum. – Et si recipiat, nullum erit omnino. – Si ita termini ponantur ius erit verum quod addit: " Lösung der Knechtschaft in sich das Herrn kann [illegible] und [illegible] eine ab, fehl die innere Unmittelbarkeit der Begierde auf, und macht in dieser Entäußerung und der Furcht das Herrn der Bedeutung der Natürlichkeit, – sed non ut addit in suo sensu,) – Der Verlust zum allgemeinen Selbstbewusstsein.

J. Conscientia sui universalis sive generalis / das allgemeine Selbstbewusstsein), quae est affirmativa notitia sui ipsius in altero seipso, quorum uterque ab liberum singulare, absolutam autonomiam possidet, sed per negativitatem suae capacitatis (i.e. illius, quod est in ipso immediatum) ab alio se non distinguit, universale (generale) et objectivum est. Et ita fit unitas conscientiae et Conscientiae sui Objectivi et Subjectivi, cujus veritas Plato est.
" das allgemeine Selbstbewusstsein ist das affirmative Wissen seiner selbst in einem selbst in einem Selbst, denn Jedes von ihnen [illegible] absolut

/*/ Vollständigkeit /*/ /contradictio in terminis/ sei, denn

/unde haec autonomia? si eam habet purum non habet alterum, si alterum, non habet purum. Autonomia non est absoluta, si habet aliam a latere.

unmöglich der Vernunft seine Allgemeinheit oder Einheit, die nicht von Anfang unabhängig allgemeingültig und objektiv ist, und die vor allen Allgemeinheit des Zusammenhanges sein soll, das es in sich einen Anfang hat, und dieß muß in sich das Anfang unabhängig und absolut sein muß." ib. S. 436."

"Diese Einheit des Lernvermögens und das Vollständigkeitsmoment enthält zunächst die Einzelnen des in einander Abhängigkeit. Aber ihre Abhängigkeit ist in einer Identität der ganz unbestimmten Verschiedenheit oder vielmehr nur Verschiedenheit der Einen ist. — Ihre Abgeschlossenheit ist dessen die in sich und sein für seinen Allgemeinheit und Objektivität des Vollständigkeitsmoment, — die Vernunft." S. 437."

Hic videtur non satis recte ad conscientiam redire quod jam in conscientiam sui, et quidem duplicem sibi contrariam, olim transivit. Nam dicit, "diese Einheit das Lernvermögen etc" "ad cujus conscientiae? Simplex conscientia, jam in aliam transmigravit.

3. Ratio) Vernunft) est veritas est se et propter se existens (von und für sich), quae est Totalitas Subjectivitatis notionis et ejus Objectivitatis et universalitatis (generalitatis). Haec ratio, universalis utique, continet hoc modo ex una parte Objectum universale, quod permeat tò Ego alia vero ex parte tò Ego ejusum purum transcendens et complectens illud Objectum.

Ratio igitur est Conscientia sui, proindeque certitudo quod ejus determinationes et objectivae sunt (determinationes substantiae rerum), et subjectivae (propriae ejus cogitationes). Hoc modo Ratio, utpote hujusmodi Totalitas, non solum est absoluta substantia sed et absoluta veritas (tanquam scientiae, Wissens vel Wissen.)

Atque est haec via et ratio, qua Hegel demonstrare ratus est unum esse idemque et esse et cogitare (Ars Dein und vom Denken).

„Die Idee für sich genommen Wesenheit, insofern die Allgemeinheit ist, ist die unterschiedslose Identität der Subjectivität des Begriffs und seiner Objectivität und Allgemeinheit. Die Allgemeinheit ist der Grund, insofern sie sich besondert, sich in Unterschiedenheit oder Gegensatz setzt, und sie ist nämlich, sich in sich reflectirend, sich auf sich beziehende Negativität, insofern sie sich als diese Identität mit sich ist, als die absolute Subjectivität, wodurch die Wesenheit des Willens ist. Denn sie ist sowohl die negativ-allgemeine Einheit, zur ausschließenden Beziehung auf sich selbst negirende Begriff, als die Identität seiner selbst und unmittelbares Allgemeinsein. Die wirkende Wesenheit ist der Zweck." (S. 438.)

„Das Vollkommenheit, sofern sie Zweckmäßigkeit, das heißt innere Beziehung oder Einheit des Begriffs und seiner Realität sind, ist die Allgemeinheit, insofern sie sich als diese Identität mit sich ist, die absolute Subjectivität, wodurch die Wesenheit des Willens ist. Denn sie ist sowohl die negativ-allgemeine Einheit, zur ausschließenden Beziehung auf sich selbst negirende Begriff, als die Identität seiner selbst und unmittelbares Allgemeinsein. Die wirkende Wesenheit ist der Zweck." (S. 439)"

„Deinde prosequitur doctrinam de Spiritu, qui ex ipso est subjectivus, objectivus et absolutus."

(Subjectivus est anima, ratio spiritus, (theoreticus? practicus et liber). Objectivus est ius, moralitas Ethica.

Absolutus est: Ars, Religio (revelata) Philosophica.

= Sed quod hic spiritus agit, ita ideipsum in generali acceptione agit Absolutum ipsum, illae Ideae primitivae quae

Subjectiva est Idea = Logica
Objectiva Natura = Philosophia Naturae
Absolute est Spiritus = Philosophia Spiritus.

= Logica rursum est subjectiva, objectiva et absoluta,
subjective est Esse (qualitas, quantitas, Mensura)
Objective est substantia (Essentia, Phaenomenon,

Realitas)

Absolute est Notio (Subjectum, Objectum, Idea),
= Natura est iterum Subj: Obj: Absol:)
Subj: est Mechanica (Spatium et tempus, Materies et motus absoluta mechanica.)
Objectum est Physica (Individualitas universalis, particularis totalis)
Absolutum est organica (Geologica, vegetabilis, Animalis)
Spiritus Jam vidimus, sed subjective ab auctore dividitur in Anthropologiam (de anima), Phenomenologiam (de conscientia sui) et Psychologiam (in hac ultima spiritus dividitur in theor: pract: et liberum.)

II: Posita identitate cogitationis et esse sumit pro primo principio Absolutum Schellingii, quod paucis mutatis unum idemque est ac Substantia unica Spinozae, et Ἓν καὶ Πᾶν antiquorum (Scholae Eleaticae).

1° Hoc Absolutum est aut omnino notio (Enzyklop) primitiva et absoluta, quae per cogitam dialecticam sibi ipsi contrarientem fit Idea, et primum quidem Idea logica, quae est totalitas omnium Categoriarum.
Ex superius allata Divisione systematis Hegelii patet quem locum in ipso occupat hoc primum momentum. Singulis testimoniis ipsius auctoris exponere rem hic loci nec est possibile, nec vacat, nam suo loco opportunius fieri poterit.
Hic notabimus solum modo notionem (Enzyklop) Hegelii esse ipsum Esse, et Esse esse notionem.
Ejus logica incipit a his verbis Esse et notio (sub Nihil est sub Enzyklop), notio non gravis, sed κατ' ἐξοχήν, ie ij Hiatus notio identitas notionis et Esse cum non sit probata (nam superiore minime id probarent) neque ex se evidens, imo contrarium omnibus evidens est, hinc initium ipsius Systematis et cum ipso totum systema everteretur

Dicit postea: "Verbum Dei est suum Begriffsein" sui ipsius, in se. In hoc momento consistit ejus Logica.

2° Haec notio primitiva, cum sit esse primitivum, ut cognoscat quid sit in se, virtute propria ponit Aliud, τὸ ἕτερον /sive Alteritas/: - cujus dialectica realis dat mundum et naturam.

3° Ad ultra progrediens eadem notio, quae est Idea absoluta cum jam cognoscat in natura, quid sit in se, vult fieri idem propter se (für sich), et per ultimam Synthesin pervenit in conscientiam sui absolutam, atque hoc modo eadem ipsa fit Spiritus.

His paucis absolvimus in praecipuis expositionem systematis Hegelii. Nam in Metaphysica haec eadem ex professo tractabimus.

Unum tantum advertemus, ne systema tam prima ne impune transeat. Ego dum ergo advertas vitium ipsum Organicum, et ut ita loquar, peccatum originale hujus systematis. Ipsum scilicet supponit illud aliquid primitivum (quam notionem vocat) simul et reale et ideale praeditum esse virtute absoluta se explicandi ad ulteriorem suam formam, initio autem nullam formam in se habere. Jam vero cum Ens forma non existat (quae videtur ipse Hegelius velle admittere, nam apud ipsum postea venit Existentia, Dasein, Fursein), adeoque nec potest agere. Et certe Ens non agit nisi per suam formam. Si non potest agere, jam evidens est ipsam illam explicationem virtutis primitivae impossibilem esse. - Pursum si illud primitivum et Esse et Nihil sunt sine forma, non distinguuntur, cum nisi per formam distinctionis fieri non possit. Si non distinguuntur, nec habent causam et medium distinctionis, quo modo haudem distinguentur?

At si non distinguuntur, quomodo procedet ille, quem vocat pro ipsius, seu reciproca actio? – Sc: fundamentum ipsum desideratur.

III. Methodus hujus modi Systematis est una eademque ac Systema ipsum, sumpta est autem a Fichtio. Una cum ipso methodus haec procedit per thesin, antithesin, et synthesin, quibus tribus momentis absolutis respondent tres termini methodici, sc: notio, judicium, conclusio.

Tres termini isti alio omnino sensu summatim a Hegelio, ac communiter ab omnibus: et in primis notio non est ea, quam nos vocamus Idea, sive cognitio de objecto aliquo, quod veniat ex abbreviatione (utilitatem habent ad multa) sed:

1° Notio (Begriff) est id, quod debet explicari sc: notio est thesis primitiva, nondum explicata, in qua omnia sunt unum, haec notio est Idea absoluta et concreta. Haec sola notio est vera.

Caeterae notiones de rebus videlicet individualibus, sensibilibus, distinctis, relativae, sunt et abstractae, nam res hujusmodi Hegelio, sunt abstractiones.

Omnis tamen notio est virtualitas, et natura rei, est id, quod debet explicari.

2. Judicium (Urtheil) est actus, per quem se explicat notio sc: judicium est antithesis seu negatio, in qua notio fit Aliud τὸ Ἕτερον, est igitur alienatio, scissio, seu ut Hegel a germanica voce Urtheil latinam immerito deducit, est divisio.

3. Conclusio (Schluß) est summa h. m. explicationis.

si: conclusio est synthesis conjungens ea, quae judicium separavit ita ut concludere nihil sit nisi rem clausere (finisse) In conclusione per negativum negativis, quae fit affirmatio identitatis mutuo regreditur ad seipsam.
In mutuo res est in se (suis) i. virtualiter, potentialiter sensu tamen reali Sed fit propter se (pour lui) seu quam quid aliud. in conclusione reversus ad se ipsam fit actualiter id quod ps potentialiter, est simul et in se et propter se (pour lui).
Totius est Syllogismus universalis realis juxta ac specialiter. Ipse autem reproducitur tanquam typus primordialis in omnibus partibus intermediis, in omnibus rebus mundi et in omnibus notionibus mentis. Haec est summa methodi Hegelianae, quae ubi valet identica est cum ipsius systemate.
Certe systema hujus. non caret aliqua specie, etsi minime veri, tamen alicujus ordinis, pulchritudinis et harmoniae. Si Schelling suum systema poëma dixit, Hegel suum rectius forte appellare potuit gothicum aedificium, in quo idea totius in unaquaque parte repraesentat ita ut totum eo sublimius assurgere videatur.
Verum omnivere ea vel maxime quae hoc systema extollere videntur, damni omnino sunt, quae ejus fundamenta convellunt, ruinam accelerant. Neminem hoc systema non aliam ob causam illam speciem ordinis et harmoniae praebere potest, nisi quod ordine systematico et toto omnem veritatem neget. Videret proinde unusquisque ordinem in negatione, quem veritas in affirmatione, si: affirmat id, quod veritas negat et negat quod illa affirmat. Hinc fit, ut connexio inter partes maxima exsurgat eadem prorsus, quae est in veritate, licet universa realitas, et totum systema simile efficiatur photographiae ut vocant, negativae, quae mundum reproducit satis fideli effigie, licet inverso lumine, ita ut alba faciat nigra, nigra vero alba. —

Cum hoc systemate potior nobis et frequentior erit consideratus. Hic vero loci ea solum allegimus quae ad ejus principium spectant, et quae ex nostra doctrina ideali dejici possunt.

Continuatio in libro secundo